

F. 9. num. 14.

6

DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA

DE

FEVDO ALIENABILI

OC CAS. II. F. 26. §. PENULT. IUNCT. II. F. 48.
PRIMA CRITICA PRAELIMINARIS SECTIO

QVAM

SVMMO NUMINE FAVENTE
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

CHRISTIANO FRIDERICO CAROLO ALEXANDRO

MARGGRAVIO BRANDENBURGICO BORSVSSIAE SILESIAEQVE
DVCE REL. BVRGGRAVIO NORIMBERGENSI VTRIVSQVE
PRINCIPATVS REL. REL.

EX DECRETO ET AVCTORITATE
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMSQVE IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
LEGITIME OBTINENDIS

PVBICO ERVDITORVM EXAMINI SVBICIT
AVCTOR

GODOFREDVS LVDOVICVS KRAVS

IUR. CAND.

D. MAII MDCCLXX.

ERLANGAE
TYPIS WOLFGANGI WALTHERI

Fac. P. 324

1770, 1

DISSERTATIO INVADEBILIS IURIDICA

DE

FEVDO ALLENABILI

PRIMA CRITICA PRAELIMINARIS SECTIO

RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI

DOMINO

CHRISTIANO FRIDERICO
CAROLO ALEXANDRO

MARGRAVIO BRANDENBURGICO BORSSEANUS SUCCESSOR
DUCIS SACCIAE BURGUNDICAE NORIMBERGENSIS VITISBOURGICAE
PRINCIPIS

ILLUSTRISSIMO IUSTORUM ORDINIS

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISSO IN VIROBILI IURE HONORARIIS

RECTORI AC ACADEMIAE
PUBLICO ERUDITIONUM EXAMINI SUBIICIT

AVCTOR

GODFREDVS IUDOVICVS KRAYS

IUR. C. MD.

MDCCCLXXX

FR. LANGER
TYPIS WOLFGANGI WALTHERI

SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO
CHRISTIANO FRIDERICO
CAROLO ALEXANDRO

MARGGRAVIO BRANDENBURGICO
BORUSSIAE SILESIAE MAGDEBURGI CLIVIAE IV-
LIACI MONTIVM STETINI POMERANIAE CASSVBIORVM
ET VANDALORVM MEGAPOLEOS ET CROSSAE DVCI
BURGGRAVIO NORIMBERGENSI VTRIVSQVE PRINCIPA-
TVS PRINCIPI HALBERSTADII MINDAE CAMINI VAN-
DALIAE SVNERINI RACEBURGI ET MVRSAE COMITI
GLATZAE HOHENZOLLERAE MARCAE RAVENSBERGAE
ET SVNERINI DYNASTAE RAVENSTEINII ROSTOCHII ET
STARGARDIAE COMITI SAYNAE ET WITGENSTEE-
NAE DOMINO LIMBURGI REL. REL.

CIRCVLI FRANCONICI SVPREMO BELLI DVCI AC GENE-
RALI CAMPI MARESCHALLO SACRAE CAESARAE
MAIESTATIS REGIAEQVE MAIESTATIS BORVSSICAE
RESPECTIVE SVPREMO VIGILIARVM PRAEFECTO AC
LOCVM TENENTI GENERALI NEC NON PRAE-
FECTO TRIVM LEGIONVM EQVESTRIVM

PATRI PATRIAE CLEMENTISSIMO
ACADEMIAE FRIDERICO ALEXANDRINAE
RECTORI MAGNIFICENTISSIMO
MV SARVM ALTORI ET PROTECTORI INDVLGENTISSIMO
GRAVISSIMO

SERENISSIME PRINCEPS

DOMINE LONGE CLEMENTISSIME

Summam Diuini Numinis benignitatem et prouidentiam,
quae TE, PRINCEPS CELSISSIME, moderato-
rem et gubernatorem his prouinciis praefecit, veneramur
omnes, siue nascendi conditione adscripti, siue ex diffitis
et exteris regionibus oriundi, sub tua tutela et praesidio
uiuimus beati. De Augusto Imperatorum primo,

Quo nihil maius, meliusue, terris

Fata donauere, bonique diui:

Nec dabunt, quamuis redeant in aurum

Tempora priscum,

Roma-

SERENISSIME PRINCEPS
DOMINE LONGE CLEMENTISSIME

Romani gloriabantur olim; sed de Augusto, multo ciuium sanguine resperfo, post edita crudelitatis exempla varia leni et clemente. TE vero, PRINCEPS CLEMENTISSIME, qui expectationem et spem reipublicae nunquam tenuisti suspensam, superasti potius insigniter, rectius iudicium secuti, colimus; TE, vt certissimum Diuini erga has terras fauoris et benedictionis summae pignus, votorum composites, laeti emiramur; TIBI, quas Augusto tribuit antiquitas, potiori iure deberi laudes, vniuersi ac singuli iudicamus. Nihil est enim, quod TIBI maiori gloriae esse possit, quam clementia; nec quidquam ex omnibus rebus humanis, est praeclarior aut praestantius, quam de republica bene mereri. At quis omnia TUA erga rempublicam merita, beneficia quoque magnifica, quae in hanc in primis mularum sedem contulisti, quam suberbientem nomine TVO, vt FRIEDERICO-ALEXANDRINA appelletur, non ornasti solum, sed nouam constituisti, digne fatiis, ne dicam praedicare, enarrare poterit vnquam? Artium et scientiarum commodis et incrementis tanta cura, contentione et gratia prouides; studiorum liberalium cultores tanta clementia et indulgentia foues atque tueris, OPTIME PRINCEPS, vt, huius praesentis non seculi tantum, sed posteritatis, causam TE egisse, iudicaturi sint omnes, qui TE, vt exemplar illustre, bonis Principibus imitandum, in rerum gestarum monumentis proponent et TVOS celebrabant honores.

nores. TUA FRIDERICO-ALEXANDRINA, quam
huc euocatis celeberrimis scientiarum doctoribus auctam am-
plificatamque impense lactamur, iam veluti

ingens
Exiit ad coelum ramis felicibus arbor,
Mivaturque novas frondes et non sua poma,

feris in posterum nepotibus umbram factura. Certe mihi,
per plures iam annos hic commoranti et gradum doctoris
ambienti, nihil magis ex voto accidisse reor, quam hoc
tempore in primis, quo sub TVO, PRINCEPS SERE-
NISSIME, moderamine et tutela res academicae vigent,
florent, crescunt, immo summo fastigio, ad quod ascen-
dunt, proximae sunt, me ista dignitate ornari. Specimen,
occasione hac a me elaboratum, vix dignum quidem est,
quod TANTO PRINCIPI offeratur ac dicetur, nisi
primum in Facultate iuridica inaugurale esset, quod sub
TVRS auspiciis laetissimis publicam in lucem prodit. Hinc,
vt pro ea, quae in TE PRINCEPS CLEMENTIS-
SIME, indulgentia est summa, audaciae meae ignoscas, ne
huic deuotissimi animi erga TE mei publicae et submissae
testificationi veniam et gratiam neques, humillime rogo. Ad
Summum rerum humanarum Arbitrum confugio supplex,
vota pro salute TUA, concipiens et fundens ardentissima,
vt TE, SERENISSIME PRINCEPS, sospitem atque
inco-

incolumen seros in annos seruet; consilia, quibus reipublicae salutis prospicis, sollicita et sapientissima benignissime fecundet; atque TE terrarum, quibus praees, AMOREM ac DELICIAS, omni prosperitatis copia abundantem, rebus nostris interesse, quam diutissime patiatur. Gratiae atque protectioni TVAE me meaque litterarum studia qualiacunque, quibus, quantum per vires licebit exiguas, annitar, vt FRIDERICO-ALEXANDRINAE TVAE, docendo professe quodammodo possim, humillime commendo, in TE, PRINCEPS SERENISSIME, colendo et venerando nemini concessurus vnquam,

SERENISSIMO PRINCIPI

DOMINO CLEMENTISSIMO

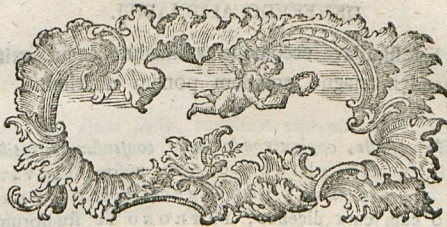
Erlangae die XII Maii

MDCCCLXXX.

addictissimus et deuotissimus

GODOFREDVS LVDOVICVS KRAVS,

Vitembergenlis Saxo.

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGVRALIS

DE

FEVDO ALIENABILI

occaf. II. F. 26. §. penult. iunct. II. F. 48.

§. I.

Scriptiois introitus.

V. FABIVM MAXIMVM dixisse: *quam arborem
consequisset, sub ea legere alium fructum, in-
dignum esse; memoriae prodidit LIVIVS a).*

Hoc effatum, num mihi officiat, nec ne;
quo iure alienum intrare fundum, natas ibi fruges decer-
pere, colligere atque ex iisdem vel nouam efficere spe-
ciem, vel detegere latentem liceat, viderint quidem alii b).

A 2

Haec

a) *Lib. X. c. 24.*

b) *Dissertationis huius de FEVDO ALIENABILI argumen-
tum debetur, quod ingenue fateor, dissertationi: de domino
dire.*

Haec et his similia, utcumque animaduersa aut existimata erunt, haud in magno equidem ponam discrimine. Tan-

tum

directo vassallis, oppignerando feudo consensum petentibus, non difficili; quam in FRIDERICIANA nostra, ILLUSTRIS, atque MAGNIFICO SCHIERSCHMIDIO PRAESIDE, VIRO cum cura dicendo, PATRONO ac studiorum meorum PROMOTORE sancte venerando, anno 1766. CL. WIDERSVS publici iuris fecit et a telis dissentientium vindicauit. In §. VI. p. 21. eiusd. Dissert. refertur FEVDVM ALIENABILE ad species feudorum exceptas, quibus nempe consensus domini, vt alienationi vel oppignorationi petatur, necessarius non est. In not. f. §. dict. subiecta confirmatur sententia ista iuris feudalis peritorum auctoritate; sed additur: Textus etiam iuris feudalis Longobardici afferri solent, II. F. 48. iung. II. F. 26. §. penult. Haec duo in capita variis premi difficultatibus et interpretibus facescere negotium, vt alios taceam, BITSCHIVS ad dict. §. penult. II. F. 26. et THOMASIVS in Disp. de feudo alienabili (in select. feudal. Tom. II. p. 218. §. 8. seqq.) monuerunt et causas huius rei exposuerunt, quamuis THOMASIVS §. 12. seqq. d. Dissert. dum opiniones interpretum varias et ipsos textus illos feudales dubios negligendos et seponendos esse praecipit, nodum hunc Gordium magis ferro secuisse, quam soluisse videatur. Litem hanc in praesenti nostram non facimus, sententiam plenius explicandam tempori futuro et occasione magis commodae seruantes.

Ex his seminibus sparisis arborem ad auras aetheras tendentem, sublimi quidem vertice nondum nutantem, fructus tuos quosdam iam maturos et decerpandos porrigentem, succreuisse, conspiciere mihi videor. Detur nobis, manus inlicitibus, quam poscimus, venia. Placitis abstinuisse bonis, difficile est. Nec, quae altera ex parte mens prouida recti suggerit: praedonum scilicet aliorumque sceleratissimorum hominum collegia eandem veniae causam obtendere, ea-

ea-

tum abest, vt excusatione MAENII nugatoria et friuola
A 3 vtar,

eademque abuti posse, consilium mutant. Duo cum faciunt
idem, non est idem. Sic

*Atticus eximie si coenat, lautus habetur,
Si Rutilus, demens.*

IVVENAL. Sat. XI. v. 1. et 2.

Recte HORATIVS:

*Publica materies, inquit, privati iuris erit, si
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem:
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres: nec desilies imitator in arctum,
Vnde pedem proferre, pudor vetet, aut operis lex.*

de art. poet. v. 131. seqq.

Id quod BONDIVS in *Comment. ad h. l. not. d.* ad rem nostram apposite ita interpretatur; *Argumentum ab alio publicatum, vel tractatum, tuum putabitur, si argumenti tantum speciem referas, non etiam singula minutatim prosequaris.*

Quod reliquum, ne dubitandi pariter ac decidendi rationes, vt practicum schola loqui amat, pleniore in hac nostra causa desiderari possint, quas iudici illibatas, nec debilitatas, nemo, qui causae suae fidei, suppeditare dubitat; excitabo GAIUM ICTUM, expromissorem quippe, cui domi nascitur aurum, locupletem, auctoritatis quoque summae et fidei exploratae. GAIUS nempe noster in libro II. rerum cottidianarum, *saureorum*, NERVAE et PROCVLI, SABINI et CASSII, ICTorum, ob feruentissimum diversae sectae studium bellum inter se perpetuum gerentium, sententias contrarias recenset, suum quoque adiungit iudicium. Sed GAIUS, habens quasi effulsis philosophantis, dictata integra ne huc transferibam, speciminis huius limites angusti prohibent. Cui volupe est, adeat *l. 7. §. 7. D. de A. R. D.* fragmenta GAIUS ad rem praesentem spectantia, larga manu exhibentem.

vtar, vt eum potius, qui HORATIO c), recta et fana praecipienti, assensum negare vellet, bene et nauiter impudentem, immo perfrictae frontis esse, iudicem. Ast talia paranti iniuriarum actio intendi potest. Nec de hac quidem sollicitus, occasione caputur II. F. 26. §. penult. iunct. II. F. 48. de FEVDO ALIENABILI commentaturus quaedam, viam ingredior.

§. II.

Absit inclavescenti pruritus!

Vix ac ne vix quidem ex isto discrimine, plagii scilicet litterarii suspicione, mihi quomodocunque seruato, aliud et grauius existimationis atque famae, nec acquisitae quidem, perdendae periculum imminere videtur, quod Rubicone iam traiecto subeundum et tentandum est d). Iacta est

c) Sat. III. Lib. I. v. 21. seqq. - - Heus tu
(Quidam ait) ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignosco, MAENIUS inquit,
Stultus et improbus hic amor est, dignusque notari.

d) Quodsi noster hic Ajax in spongiam incubuisset? Nec vniuersam eruditorum, nec Ictorum separatim, rempublicam inde calamitatis quid accepturam fuisse, probe intelligo. Me, dum de sercriptionis argumento cogitabam, aedificandique materiem anquirebam et parabam, non oscitanter et perfunctorie obiurgando, admonui saepius:

*Periculosae plenum opus alicae
Tractas et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.*

HORAT. Lib. II. Od. I. v. 6. seqq.

Ligno.

est alea. FEVDI ALIENABILIS naturam ex *iuris feudalis Longobardici antiquioris et Germanici bodierni* fontibus rite explicandi, impetum cepi. Ut alios taceam, THOMASIVM inprimis, *opiniones interpretum varias negligendas et ipsos textus feudales dubios seponendos esse, praecipientem; nodum Gordium magis ferro secantem, quam commode soluentem e*; aduersarum itaque partium ordines ducentem, vitare ac praeterire neutiquam licet. Principiis enim ex iure feudali Longobardico petendis atque in argumenti istius dissertatione hac Ima constituendis et explicandis obstat. Ast THOMASIVS! quantus vir! quanti nominis! quantae auctoritatis *f*)! Senten-

*Lignorum aliquid posce ocius
Et quae componis, dona Veneris, Telesine, marito;
Aut claude et positos tinea pertunde libellos.
Frange miser calamos, vigilataque proelia dele.*

IVVENAL. Sat. VII. v. 24. seqq.

Verum enim vero consilium a priori diuersum se mihi probasse, res ipsa docet, cuius rei rationes mox dabo.

a) Vid. not. b) §. praeced.

*f) THOMASIVM cum Philosophorum et Ictorum, quos omnis aetas tulit, principibus comparari posse, in mentem mihi venit. Tentationi huic et voluptati, quam ex laudibus THOMASII capio, ne succumbam, metuo. Per singulos autem heroes, quibuscum conferri potest, eundo, fatum monachi istius, depraedicantis quippe sancti cuiusdam viri laudes, impendere mihi video. Monachus, locum dignum quaerens sancto, at non inueniens, ingeminare illud suum: *ascende superius*, vsque adeo cogebatur, ut auditores rei huius pertaesi, relinquere eum, quam finem orationis operiri, fatius esse ducerent. Superuacaneos, quos THOMASIO decernis honores, mitte quaeso! Tuis laudibus non eget. Haec prouincia iam occupata est. Laudator THOMASIO contigit, qui silentium tibi imponit, itaque tacite venerandus est.*

Les

tentiam tamen, THOMASII placitis contrariam, defendere, atque dissentiendi rationes paullo plenius exponere, audeo. Laudes THOMASII, licet debitas eidem et iustas, in *not. f. bui.* §. ex industria nimium ornasse atque amplificasse qui-

Les Universités prospéroient en meme tems: Halle et Francfort étoient fournies de savans Professeurs. THOMASIVS Gundling, Ludewig, Wolff et Stryk, tenoient le premier rang pour la célébrité et faisoient nombre de Disciples. En 1708. une femme, qui avoit le malheur d'être vieille, fut brûlée, comme sorciere. Ces suites barbares de l'ignorance affecterent vivement THOMASIVS, savant Professeur de Halle; il couvrit de ridicule les Juges et les procès de sorcellerie, il soutint des Theses publiques sur les causes physiques et naturelles des choses et déclama si fort, qu'on eut honte de continuer l'usage de ces procès; et depuis lui le Sexe put vieillir et mourir en paix. De tout les Savans, qui ont illustré l'Allemagne, Leibnitz et THOMASIVS rendirent les plus grands services à l'esprit humain. Ils enseignent les routes, par lesquelles la raison doit se conduire, pour parvenir à la verité. Ils combattirent les prejugs de toute especc. Ils en appellerent dans tous leurs Ouvrages à l'analogie et à l'experience, qui sont les deux Béquilles avec lesquelles nous nous traînons dans la carriere du raisonnement et ils firent nombre de Disciples. Voyez La Suite de Memoires pour servir à l'Histoire de Brandenbourg. p. 76. et p. 118.

His laudibus THOMASII ne quid addam, ne cogitem de augendis amplificandisque iisdem, caueo sedulo. Diuersam quodsi contrariamque inire viam conarer; dicta factae THOMASII, quae ad vniuersam spectant philosophiae iurisque scientiam, egregia atque praeclara magis obscurare, quam illustrare me velle, intelligentiores harum rerum suo iure suspicarentur.

quibusdam videbor. Latetne anguis in herba? Minime. Diu fatis iam a primis fere reipublicae litterariae initiis agitur haec fabula, vt eruditorum nomen anxie ambientes quidam, Hectōris, ne victi quidem, laudem et gloriam vnquam consecuturi, Therfitae potius similes, Achillem, Vlyssēm, Diomedem, Aiacem Telamonium, Agamemnonem et reliquos reipublicae principes conuitiantes; quaecunque ab iisdem recte et ordine dicta vel facta sunt, culpantes atque finistre interpretantes, maiora, quam virium tenuitas patitur, moliendo et praecipiendo, famam sibi apud ignaros et imperitos comparare nulli dubitent g). Liceat illis

g) *Ad nomen magnorum ob aliquam eximiam laudem virorum, sicut ad occursum ignotorum hominum, minuti canes latrat. Expedi enim vobis, neminem videri bonum; quasi aliena virtus exprobratio delictorum vestrorum sit. Inuiti splendida cum sordibus vestris confertis, nec intelligitis, quanto id vestro detrimento audeatis.* SENECA de vita beata c. 19. Dictum sibi putent, qui nominis fama conspicuorum atque illustrium virorum, inprimis fato defunctorum, erroribus leuissimis, saepius nulla animaduersione dignis, conquirendis et expurgandis, operam locant; quisquillas omnis generis euerrendo, vitam transigunt totam. Liceat mihi mores hominulorum istorum ex argilla et luto factorum, quibus in laeva parte mamillae nil salit generosi, adumbrare leuiter, Nimia sui veneratione inflati, suos quoque ingenii foetus, si quos forsitan fecerunt, simiarum more amantes, alto supercilio aliena quaeuis contemnunt, aspernantur, fastidiunt; ex inuidia, quin immo iniuria aliorum, plausum, laudem, gloriam quaerunt et captant. Hinc omnem iuris et aequi, honesti ac decori abiciunt curam; dictis et scriptis magnorum virorum, vt ita dicam, inhiant, retia tendunt, insidias

B

dias

illis esse beatis. Fata viam inuenient. Nimio amore sui atque fiducia capti, omnem, quae adhiberi iisdem posset, disciplinam impediunt efficiuntque inanem. Quid igitur? in-

cladique fruunt. Opimam sibi videntur praedam nacti, modo naeuulos quosdam, nullius momenti, humanae naturae atque communi imbecillitati et fragilitati condonandos detegant, quibus tum augendis, tum refutandis, probabilitatem, ornatum atque lenocinia orationis quaeuis accommodari, minus itaque peritis fucum obiici posse, confidunt. Successu hoc prospero laeti et nimio opere elati, (imbecillam quippe indolem et iudicia peruerfa homuncionum istorum, quibus indulgent, depingo et refero,) ambitiosa diligentia, accusatorio spiritu, sententia acerbissima, quasi censores lege, auctoritate publica constituti, senatus principes notant, senatu mouent atque eiiciunt, vanissimae persuasionis fiduciaequae pleni, fore, vt locus inter proceres reipublicae litteratae maxime honorificus atque eminens, nostri non solum seculi consensu, sed serae quoque posteritatis iudicio, merito et iuris ex necessitate ipsis decernatur. Rationes quippe ita subducunt: virum, qui ope ingenii sagacioris aliorum videt aberrationes, non posse non plus sapere et praestare magnis istis viris, quorum peccatiua occulta, sint vera, sint imaginaria, vt saepius fieri solet, in lucem protraxit. Falluntur ipsi egregie; saepius etiam fallunt minus intelligentiores. Eiusmodi

Terra malos homines nunc educat atque pusillos;

Ergo Deus, quicumque adspexit, ridet et odit.

IVVENAL. Sat. XV. v. 70. seq.

Imperator praeceptorum Romanorum, ex censu illorum quidem, qui male audiunt, suis temporibus inuisi atque infames iure optimo habiti sunt; quorum memoriam etiam omnes maiores et posterius damnabant; C. CAESAR CALIGVLA, salu-

clarefcendi pruritu et gloriolae affectatae vaniffimaeque fufpicione carebit forfitan nemo, nifi magiftri cuiusuis in verba iurare paratus; pecorum ritu fequens antecedentium gregem; pergens, non qua eundum eft, fed qua itur? *b*). Ni-

fi

Inberrimum tamen rei litterariae vniuerfae excogitavit et propofuit institutum: *Sed et certamen quoque, inquit, SVETONIVS in vita Caligulae c. 20. graecae latinaeque facundiae; edidit. Quo certamine ferunt victoribus praemia victos contuliffe, eorundem et laudes componere coactos. Eos autem, qui maxime displicuiffent, fcripta fua fpongia, linguae delere iuffos, nifi, ferulis obiurgari, aut flumine proximo mergi, maluiffent. Utinam Principes noftri optimi, quibus fcientiarum falus curae cordique eft, confilia haec Principis peffimi falutaria, quatenus forfitan ad rem noftram praefentem applicari poffunt, fequerentur; et ab iftis vomitibus et carcinomatibus, obtreftatoribus nempe alienae virtutis, rempublicam eruditorum hac, vel alia ratione quacunque commoda liberarent!*

h) Conf. SENECA *de vita beata c. 1. feqq.* Iter hoc vtique expeditum et tutum eft, inoffenfo pede progredi licet. Cur idem placeat pluribus, vt cauffas, quae funt diuerfae et multae, recenfeam ordine, huius loci non eft. Affentandi tamen ftudium nimium aequae, immo plus, ac pruritu inclarefcendi et notandi aliorum errores, nocere reipublicae eruditorum, aequi rerum aestimatores haud negabunt. B. AVGVSTIN. A LEYSER, quo praeeptore me vsum effe, dum fpiritus hos reget artus, gloriabor, in *traft. de affentationibus I. Ctorum*, plura, quae huc fpectant, attulit, et more fuo doctiffime atque elegantiffime explicavit. *Gnatho* apud TERENCEM in *Eunuch. Act. II. Scen. II. v. 17. feqq.* paraftorum, vt fibi videbatur, fui temporis princeps, adulandi, affentandi et paraftandi artem elegantiozem, a fe primum inuentam, ita nobis tradit:

B 2

Hos

si omnia me fallunt, mediam semitam facilem quasi ex longinquo prospicio, cui dicere possum; tu mihi sola places.

Ra.

— : Hos, (quos scilicet ambiebat,) confector; hisce ego non paro me, ut rideant,

Sed eis ultro arrideo et eorum ingenia admiror simul:

Quicquid dicunt laudo: id rursus si negant, laudo id quoque:

Negat quis, nego: ait, aio: postremo imperavi egomet mihi,

Omnia assentari.

Saepeius, haec verba TERENTIANA legens, aegre tuli et gravissime dolui, numerosam gentem et tribum eruditorum esse, in quam dici eadem ad amissim possint. Tantus quippe est assentatorum et parasitorum litteratorum numerus; malum ipsum tam altas egit radices, ut isti stabulo Augiae purgando Hercules ipse sufficiat nunquam. Parasitos aliarum scientiarum et artium non moror. Gnathonem vero et parasitum ICTum abhorreo, eundemque maxime ridiculum et perniciosum esse iudico. Spectat hoc ad illos, qui ICTorum magni nominis effata, oraculorum loco et quasi ex tripode dicta sint, aestimant; legum dispositioni et, quae inde legitima ratione deduci possunt, consecutionibus vim omnem et auctoritatem fere negant, nisi consensus eximii et nobilis cuiusdam ICTi accedat; nunquam iudicant ipsi, parati potius, ire pedibus in cuiusvis sententiam, modo inter spectatos et insignes ICTos iudicio communi numeretur. Vix de iniuria sibi illata conqueri possunt, si quis occineret ipsis HORATII illud:

O imitatores, seruum pecus! ut mihi saepe

Bilem, saepe iocum vestri mouere tumultus!

Lib. I. epist. 19. v. 19.

Iam

Ratio nempe veritatis imprimis habenda, haec dux et magistra sequenda est. Cauendum itaque, ne auctoritati aliorum tribuamus nimium; hinc praedicatis atque erroneis indulgeamus opinionibus, nubem pro Iunone amplectentes; dein-

Iam diu satis risimus simplicitatem et vecordiam eorum, qui ICTO, sine lege loquenti, semper erubescendum esse, assue-
rabant. Facies rerum mutata est. Successerunt in locum priorum alii, qui de negotiis ciuilibus ex legum sancitis, vel eorum analogia decidendis loqui sine ICTI auctoritate erubescunt. Tale quid illis plerumque iurisprudentiae Doctõribus meticulosis accidit, qui, licet veritatem et errores aliorum ita acute, quam aut aquila, aut serpens Epidaurius, cernant, eosdem tamen ab aliis admissos errores, veritati quantumvis noxios, publicare non audent, ne litibus implerentur et controuersis, cum ipsis errorum auctoribus, quibus contradicendum est, vel eorum defensoribus, suscipiendis, exercendis atque componendis. Timent quippe, placidam, tranquillam et securam, quam elegerunt, viuendi rationem ne quid turbet. Gaudent et laetantur, quod VIPIANVM habeant consentientem sibi, in l. 4. §. 1. D. de alienat. iud. mutand. caus. fall. praecipientem: *verecundam cogitationem eius, qui lites execratur, vituperandam non esse.* Verum enim vero boni illi viri, non sibi solis, sed reipublicae quoque se natos esse, obliuiscuntur; aspernantur SE-NECAM monitorem: *Tritissima quaeque via et celeberrima, inquit, maxime decipit. - - Quod in strage hominum magna euenit, cum ipse se populus premit, nemo ita cadit, ut non alium in se attrahat: primi exitio sequentibus sunt; hoc in omni vita accidere, videas licet; nemo sibi tantummodo errat, sed alieni erroris et causa, et auctor est. Nocet enim applicari antecedentibus et, dum vnusquisque mauult credere, quam iudicare, nunquam - iudicatur, semper creditur: veritateque nos et praecipitat traditus per manus error. Conf. alleg. c. 1. de vita beata.*

deinceps, ne pravis affectibus, quos inclarescendi pruritus gignere atque excitare solet, ducti, in diuersa et alia omnia contra fas atque iura discedamus, siue rapiamur potius, cane peius et angui vitandum est. De reliquo, studium innotescendi honestum modo suis et iustis contineatur finibus, veritatis indagandae contentionem, cui primas dedimus partes, non impedire, adiuuare potius eximie; hinc viro ingenuo neutiquam indignum, sed omni, qui aliorum commodis inferuire cupit, necessarium esse iudico id). His cau-

*Si quis nunc quaerat: Quo res haec pertinet? Illic:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.*

HORAT. *Serm. Lib. I. eclog. 2. v. 23. seq.*

Inclarescendi pruritus si damnas, recte facis et ordine; si nimiae vero assentandi facilitati indulges, proficis nihil. Incidisti in Scyllam, cupiens vitare Charybdin. Morbus te vexat grauior et perniciosior, quam si pruritus inclarescendi obnoxius esses.

*Damnosa quid non imminuit diés?
Actas parentum, peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturus
Progeniem vitiosorem.*

HORAT. *Lib. III. od. 6. v. 45. seqq.*

Heu! quantum degenerauimus a simplicitate morum et grauitate nostrorum maiorum! Audiamus TACITVM c. 19. de moribus german. Nemo, inquit, illic ridet vitia: nec corrumpere et corrumpi, seculum vocatur.

id) - - An erit, qui velle recuset,
Os populi meruisse? - -
Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit,
Quando haec rara auis est, si quid tamen aptius exit,

Lau.

cautionibus adhibitis, vt auctoritate illustrium virorum se-
ducti, assentatorum vilium et turpium augeamus numerum;
altera vero ex parte, virtuti magnorum heroum et gloriae de-

*Laudari metuam. Neque enim mihi cornea
fibra est.*

PERSIVS Sat. I. v. 41. seqq.

Studium innotescendi, ex ambitione deriuandum, et haec, vt
ita dicam, mater illius esse videtur. Filiabus qui mores sint,
ex famae, vel infamiae nota, quae matri adhaeret, conice-
re et iudicare solemus. Ast ambitioni non fauent morum
Doctores; sinistrum potius de illa iudicium ferre consueue-
runt. Praeter ea QVINTILIANO si credimus, quid pronun-
ciandum sit, non liquet. *Licet ipsa vitium sit ambitio,*
inquit, *frequenter tamen caussa virtutum est. Lib. I. c. 2.*
Instit. Orat. Hoc QVINTILIANI paradoxon soluat quis-
quis velit, mihi in praesenti tantum otii non est. Inclare-
scendi pruritus non dubiae originis, sed vitiosis parentibus
generatum esse; innotescendi vero studium ab antiqua et no-
bili stirpe virtutum descendere, acriter defendo. Idem illud
appellari iure honestum posse, nullus dubito. Vtrumque,
innotescendi studium honestum, et pruritus inclarescendi,
qui, Castoris et Pollucis, fratrum gemellorum, ad exemplar,
ono prognatum eodem, sibi persuadent, eorum ingenii acu-
mini et facultati in obseruandis et constituendis specierum
differentiis, multum non tribuo.

Sapientissimus humanae naturae conditor nostrum cui-
libet felicitatis propriae promouendae curam non leuiter
commendauit; sed instinctum naturalem adiungendo vehemen-
tissimum, studium illud, suis commodis prospiciendi atque se-
met ipsum perficiendi, necessarium effecit adeo, vt eodem
carere vlla ratione non possimus: praeter ea vero felicitatem
cuiusuis cum aliorum et societatis vniuersae vtilitatis ita
ar-

detrahamus; deiectis atque funditus quasi euerfis et demolitibus imaginibus et signis eorundem, vt alia noſtram faciem exprimentia, reponere audeamus, fieri vix poterit. Qui artes,

artiſſime copulauit, vt nemo ab omni aliorum auxilio et adiutorio ſegregatus, in ſeceſſu et procul ab hominum frequentia ſecure, ne dicam beate, viuere queat. Ex his fundamentis poſitis intelligimus facile, ad praefanda nobis inuicem officia mutua omnis generis nos obligari, vt ſcilicet communis omnium et propria cuiuſlibet felicitas rite ac voluntati ſummi naturae Legislatoris conuenienter obtineatur. Annitendum itaque ſingulis eſt, vt dotes illas, quae hominem ab homine diſtinguunt, egregias atque praeclaras, ſocietati vitales, imprimis veritati indagandae et propagandae aptas, quarum ſemina, vt ita dicam, bonitas Creatoris immenſa commiſit cuiuſ, nec vlli negauit, elaborent atque perficiant ſedulo. Sed

Scire tuum nihil eſt, niſi, te ſcire, hoc ſciat alter;

recte et egregie iudicat PERSIUS Sat. I, v. 26. Verſu ſequenti quidem addit:

At pulchrum eſt digito monſtrari et dicier hic eſt.

Ironice vero haec, quae ad prurimum inclareſcendi ſpectant, dici a PERSIO dubitabit nemo, qui paullo curatius hanc Sat. I. legit. Etenim v. 48. ſeq. hui. Sat. veram et ſuam proponit ſententiam:

Sed recti ſinemque extremumque eſſe reuſo:

Euge tuum et belle. Nam belle hoc excute totum.

Sed haec obiter. Vtique ſuperuacaneus erit labor noſter, quem perficiendis nobis adhibemus et ſocietati deſtinamus, niſi notus et publici fiat iuris. Neceſſitatem igitur ſtudii innotefcendi ſatis, quantum ad noſtrum pertinet inſtitutum, oſtenſam

artes, quae mores emolliunt, nec nos sinunt esse feros, didicit fideliter, eum via haec media haud latet, me duce, vel comite non eget. Leuiter eandem indicasse sufficiat, ne in me dicatur: *Ius Mineruam*. Iudicent peritiores, num ipse ego, quam meditor et monstro, tenuerim viam, an a recto aberrauerim tramite k).

§. III.

fam esse opinor. Prolixiore vero demonstratione quid opus? Quae huc vsque attulimus, ex fontibus rationis rectae quidem, sed sibi relictae, haufimus et petiuimus. Purior et sanctior quoque doctrina Seruatoris nostri studium innotescendi probat, commendat et inculcat; *Non potest vrbs latere in monte sita. Nec accenditur lucerna, ut sub modio, sed ut in candelabro ponatur; atque ita omnibus, qui domi sunt, illuceat. Sic luceat vestra lux apud homines. Matth. c.5. v. 14. seqq.* ex interpret. CASTELLIONIS.

Addo obseruationem perbreuem: studium innotescendi innocens atque honestum est; limites vero virtutum et vitiorum vicini et contigui sunt. Caueant qui innotescere cupiunt, ne imprudenter transeant fines, et in regionem pruritus inclarescendi deferantur.

k) Reuerenter et fideliter colo THOMASIVM, itaque a voluntate et conatu laceffendi et vexandi eius scripta atque ex inuidia et iniuria eiusdem aucupandi gloriolam, longissime absum. Veneratio tamen haec, qua THOMASIVM prosequor, me non occaecauit adeo, ut illum ab omnibus erroribus omnino immunem et nihil humani passum vnquam esse, existimarem. Indignor vtique, bonum THOMASIVM quandoque dormitasse. Modeste, quae mihi displicent, indicabo. Est et mihi censendi ius. Forsitan non deerunt, qui de meis ausis iudicabunt idem, quod Rutuli de Turno, sibi Aeneam in certamen poscente:

C

At

§. III.

Feudi alienabilis definitio.

Sed, quae huc vsque differui, iustum prologi spatium excedunt.

Sci-

*At vero Rutulis impar ea pugna videri
Iam dudum et vario misceri pectora motu;
Tum magis, ut propius cernunt, non viribus aequis.*

VIRGIL. *Aeneid. Lib. XII. v. 216. seqq.*

Esto. Non repugno. Meae scientiae qualiscunque, ingenii mei quantumvis exigui modulum, ad illam mensuram iustam, quae THOMASII ingenio viuaci et fertili, iudicio graui et subtili, omnisque doctrinae copiae insigni, ad amissum respondeat, qui exigere; hinc, quod THOMASIO longe impar sim, ius annotandi, quae censuram forte merentur, negare mihi vellet; eundem ceu iudicem oppido iniquum et suspectum, immemorem quippe: *saepius et olitorem valde oportuna locutum esse, recusarem et perhorrescerem.* THOMASIVM ipsum, si inter viuos adhuc degeret aetatem, extimescerem minus. Inter eius virtutes insignes eminebat maxime haec, vt studium inuestigandae veritatis commendaret fideliter; auctoritatis praeiudicium, vt vocatur, damnaret acerbè; alios quoque, vt opiniones et iudicia sua exquirent et perscrutarentur, viriliter excitare et adhortari solet. Ecce quae virum vere magnum! Dissensum aliorum ferre potest. *Contra ea pusilli hominis et miseri est, repetere mordentem. Mures et formicae, qua manum admoueris, ora conuertunt: imbecillia se laedi putant, si tanguntur.* SENECA de ira c. 34. Impedimento quae mihi erant, illis omnibus, nisi vana sunt, quae auguror, iam feci fatis. Nunc non, quo me miserit THOMASIVS, sed quo duxerit, ibo.

me-

Scimus et hanc veniam petimusque damusque vicissim.

Huius rei rationes promptas et paratas desiderantibus me daturum, promitto et spondeo. Ast nunc frons paulatim contrahenda et corruganda est; FEVDO enim ALIENABILI, ex mente iuris feudalis Longobardici explicando, me accingo 1).

FEV-

- - - medio tutissimus ibis.

*Neu te dexterior tortum declinet in anguem,
Neue sinisterior pressam rota ducat ad aram;
Inter utrumque tene. Fortunae caetera mando,
Quae iuuat et melius, quam tu tibi, consulat, opto.*

OVID. *Metamorph. Lib. II. v. 135. seqq.*

1) Trifis, obducta fronte, ceu Marfya victus, reliqua forsitan legentibus occurrere nollem, exoptarem quoque, vt oratio, qualis ab incepto processit, sibi constaret et ad imum seruetur. Verum enim vero, quemadmodum cultus idem et habitus non omnes decet; ita veritatibus quoque grauioribus et feuerioribus qui ornatum paullo ambitiosorem, ne dicam scenicum, aptare vellet, procul dubio se ipsum praeberet deridendum. Modeste itaque et sobrie, quantum ingenii tenuitas, inprimis vero operis materia permittit, incedendum est.

- - - *Veluti pueris absinthia tetra medentes
Cum dare conantur, prius oras pocula circum
Contingunt mellis dulci flauoque liquore,
Vt puerorum aetas improuida ludificetur
Laborum tenus, interea perpetet amarum
Absinthii laticem, deceptaque non capiatur,
Sed potius tali factio recreata valeat:
Sic ego nunc, quoniam haec ratio plerumque videtur
Tristior esse, quibus non est tractata, retroque*

C 2

Vul-

FEVDVM, *dominium vile esse, retento dominio directo, concessum vasallo lege fidelitatis; porro feudum in proprium et improprium dispesci m)*, quemlibet, leuiter saltem principiis

*Vulgus abhorret ab hac, volui tibi suauiloquenti
- - - ratione exponere nostram,*

*Si tibi forte animum tali ratione tenere
- - in nostris possem.*

LVCRETIVS *de rerum natura Lib. I. v. 935. seqq.*

m) VLPPIANVS ICTOS, *veram philosophiam, non simulatam, affectantes laudat recte quidem, sed modeste; addit enim: nisi fallor. Vid. l. r. §. r. D. de iustit. et iur. Ut alia, quae ad philosophiae moralis pertinent disciplinam, praeteream silentio; speciemem dialecticum, ex nostra arte petitum, exhibebo. Non essentialia solum ab accidentalibus in quouis negotio diligenter distinguunt, sed accidentalia etiam diuersa separant sollicitè. Nam, accidentalia duplicis generis esse, docent. Alia, negotio cuidam inesse, praesumi; haec vocant naturalia. Alia, ex regula si iudicas, non adesse, voluntate tamen illorum, qui gerunt negotium, adici posse; haec nomen accidentalium retinent. Rem tironibus notam ut exemplis aliunde petitis illustrem, superuacaneum est. In praesenti, quantum feudum proprium distet ab improprio, sine hac accidentalium differentia intelligi nulla ratione potest; hinc species vtriusque diuersa deriuatur. Proprium enim feudum est, cui, praeter essentialia, omnia feudi naturalia insunt. Improprium vero feudum erit, in quo saluis et integris feudi essentialibus accidentalia in genere sic dicta mutantur. Hoc triplici modo accidere potest: pacto scilicet vel naturale quoddam tollitur; vel accidentale nouum in specie sic dictum adicitur; vel demto vni, aut alteri, naturali adduntur vnum, aut plura accidentalia. Postremus hic modus, constituendi feudum improprium, mixtus; priores, doctrinae causa, sim-*

pi-

§. IV.

*Definitionem nostram feudi alienabilis
Longob. Ius confirmat.*

Egregie tibi places. Definitionem FEVDI ALIENABILIS, quam quippe, cum conderes, largum tibi expressisse

non est, feudum improprium a domino ea lege concedi posse, ut vassallus, si in posterum alienationem feudi sibi utilem et commodam existimet, consensu domini non indigeat. At tale feudum a meo *alienabili* differt. Caueant, qui haec legunt, ne duo haec feuda confundendo Ionem imitentur VIRGILIANVM, decernentem quippe:

*Tros, Rutulusus fuit, nullo discrimine habeo.
Aeneid. Lib. X. v. 108.*

Feudo huic improprio, cuius mentionem iam feci, iuris feudalis DD. nullum assignarunt, quantum ego quidem memini, nomen certum et conueniens. Quid mirum? cum tantum non omnes hoc ipsum pro gennino et vnico alienabili feudum venditarint, verum autem ex mente iuris Longobardici feudum alienabile non viderint. Quis omnibus rebus, iuste et legitime designandis et appellandis praeter Adamum, communem et primum humani generis parentem, animalibus omnibus peculiare nomen imponentem, sufficere quaeſo? Si cui tamen placeat, feudum, quod modo adduxi, nomine *feudi in genere ex Iure feud. naturali alienabilis* appellare, alterum vero, quod mihi explicandum sumsi, vocare *feudum in specie ex Iure Longobardico alienabile*, eidem non repugno, caetus potius artemque repono.

THOMASIVS in *diff. de feudo alienabili* §. 1. (vid. *Select. Feud. Tom. II. p. 218.*) definit *alienabile feudum: quod vassallus sine impetrato domini consensu alienare potest.* Addit: *sed ut in genere DD. rarius, feudorum improprium naturam et qualitates PLENE exponere solent; ita*

WVRM-

fisse sudorem, suspicor, attulisti tandem. Magnae enim
mo-

WVRMSERVS, *etsi de feudis impropriis peculiarem libellum ediderit, de feudo tn. alienabili, cuius circa finem tractatus meminit, ita supine negligens est, ut cuique appareat, eam negligentiam non procedere ex defectu materiae scribendi, sed singulariter fuisse ab auctore affectatam.* Quae THOMASIVS DDBus, inprimis WVRMSERO obiecit et exprobrauit: quod scil. *feuda impropria rarius exponant PLENE; licet copia differendi non desit, negligentiam affectent; haec quidem WVRMSERVS, adiungendo sibi reliquos iuris feudalis DD. reddidisset procal dubio THOMASIO, si dissertationem eius de feudo alienabili vidisset.* THOMASIVS enim in *diſſ. diſſert. a §. 1. vsque 36. ex principiis iurisprudentiae feudalis naturalis tantum, (cuius specimina egregia, praeter alios, L. B. DE WOLFF in iur. nat. Tom. VI. c. 2. et Illuſtr. DAN. NETTELBLADT in ſyſt. iurispr. nat. Lib. II. dederunt.) feudi alienabilis naturam explicat; iura poſitua feudalia, inprimis Longobardicum, difficultates iſtius iuris inextricabiles eſſe iudicans, negligit; fundamenta, inde petita, dubia, incerta, vacillantia, contra quae §. 8. ſeqq. p. 227. ſeqq. diſputat, magna cum cura vt negligamus, §. 12. p. 223. diſſ. diſſert. ſuadet. A §. 36. vsque ad finem diſſertationis ex iure feudali naturali antea explicata ad priuilegium feudis Luſaticis conſeſſum applicat, et controuerſias nonnullas, eo ſpectantes, leui, vt ita dicam, brachio tractat. Quis, THOMASIVM feudum alienabile expoſuiſſe plene, ſibi perſuadebit? Sed moneo ſaltem haec. Plene me ipſum argumentum hoc tractaturum eſſe, diſſido fere, hinc nihil promitto; igitur*

- - - quae aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura, - -

ne mihi fraudi ſint futura, deprecor.

Praeter dominum, agnati et ſimultanee inueſtiti vt conſentiant feudo proprio alienando, neceſſe eſt, et ad prima iuris feudalis

molis erat, indulgere ingenio, partes male inter se cohaerent-

alis elementa pertinet. Cur vero hoc ius agnatorum in feudo alienabili cesset, ex postea dicendis patefcet plenius, quae hic praecipere nolo. Simultanee inuefitos vero quod attinet; iura eorum ex institutis, vel *Germanorum*, vel *Longobardorum*, diiudicanda sunt. De istis, quorum exempla Saxonica et aliarum germanicarum prouinciarum iura feudalia suppeditant, in altera *Dissertatione*, quam *feudo alienabili*, ex iuris germanici hodierni principis deriuando, destinaui, agendum erit. Hi vero, simultanee inuefiti ex iure *Longobardorum*, possessionem partis feudi separatae consequentur statim; deficiente altero simultanee inuefito, in partem huius non succedebant, nisi de successione pacto expresso sibi cauerint; vid. *I. F. 8. §. ult. I. F. 14. §. 2. II. F. 12. pr.* Cum itaque simultanee inuefiti sibi inuicem ex iuris Longobardorum dispositione neuiquam succedant, cessat quoque ratio, ob quam consensus eorum feudo alienando petendus sit. Reliquae species simultanee inuefitorum iuris Longob. quorum *HORNIVS* in *iurisprud. feud. c. XII. §. 25.* mentionem facit, quatenus ius succedendi tribuunt, spuriae sunt, et ad aliud genus referendae. Hinc consequitur, simultanee inuefitorum, siue instituta Germanorum, siue Longobardorum leges, respicere velimus, rationem vllam in hac *Dissertatione* praelimitari a me haberi non posse.

p) Pactum, quo feudum alienabile constituitur, tria continet capita diuersa. Vasallo competit 1) ius sine domini consensu ita alienandi feudum, vt feudi naturam retineat; 2) ius, intercedente alienatione, feudum mutandi in allodium; 3) vero vasallus haec iura non, nisi celebrando contractum inter viuos, exercere potest. Mox de singulis agendum separatim erit. Haec tria coniuncta veram et genuinam *feudi alienabilis* constituunt differentiam, qua idem ab omnibus aliis feudis impropriis distinguitur.

haerentes iungere et monstrum tale infandum pro vero ALIENABILI feudo nobis venditare q).

Quisquis es o modo, quem ex aduerso dicere feci,
ipse tu mihi videris ingenio viuidiori parere nimium, rapiat illud te quascunque in partes velit. Ne libertatem, qua vtor, interpreteris male, tibi amicissimus precor. CELSVM si mihi adiutorem pararem, aduocatume adiungerem, praedico tibi, fore, vt magis mutus fias, quam piscis r). Sed iure meo non vtor. Vt doceam, arbitriam, imagina-

q) Qui cum THOMASIO et aliis iuris feudalis DDbus, difficultates, quae obstant, nulla ratione solui posse et nos latrem lauare, sibi persuadent, illi certe mitius de nostra definitione vt ferant iudicium, vix spero.

- - Per tot discrimina rerum

Tendimus in Latium, sedes vbi fata quietas
Ostendunt.

VIRGIL. *Aen. Lib. I. v. 208. seq.*

r) Iisdem artibus, quibus me, imbutum te esse, iuris itaque studiosum esse, coniiicio. Definitio enim, ex iuris scientia petita, nemini, nisi arcana huius artis probe habeat perspecta, displicere potest. Ast Ictorum, inprimis Romanorum, effata et quae inde legitime fluunt, qui nostrum negligere iisdemque contradicere vellet, eundem, intestabilem esse, censeo. CELSVS in l. 24. D. de LL. *Inciuita est*, inquit, *ni si tota lege perspecta, vna aliqua particula eius proposita, iudicare, vel respondere.* CELSVS ius publicum, suos aliorum commentarios legentes, eandem vt obseruent modestiam, praeceptum enim generale et omnibus lectoribus conducibile est, procul dubio adhortatur. Quis CELSO negabit obsequium?

D

nariam me neutiquam, sed concinnam et veram dedisse definitionem, vterius et longius in exteris et diffitas regiones excurrendum non est s), nec veritas in abdito, vel puto, latet, vnde effodienda, vel extrahenda, esset. Tanto tumultu non opus, sed salua res est. Largior vtique, definitionem, quam §. *praecedente* exhibui, vanam fore, nisi definitum, *feudum* nempe, quod proposui, *alienabile* in rerum natura existere, siue, vt magis distincte sententiam meam exponam, nisi idem illud feudum ambitu iurisprudentiae feudali vere contineri, iustis rationibus doceatur. Vnde vero demonstratio haec petenda erit? Nulli, nisi ex legibus feudalibus Longobardicis, quibus in praefenti has curas nostras destinauimus. Ast THOMASIVS *leges feudales Longobardicas seponendas, et negligendas esse* praecipit t). Seponemus et negligemus aliquantulum THOMA-

SIVM

s) *Quum senatus - - in curia Hostilia haberetur, cohortesque ex praesidiis reuertentes forte agmine forum transirent, centurio in comitio exclamauit: Signifer statue signum; hic manebimus optime. Qua voce audita, et senatus: accipere se omen; ex curia egressus conclamauit, et plebes circumfusa approbavit. LIVIVS Lib. V. c. vii. Imitabor centurionem Romanum. A definitione mea feudi alienabilis, ne latum quidem vnguem, certe non longius, quam Capillides, quem cursitare, ac ne cubiti quidem mensuram progredi, prouerbio graeco notatum est, (conf. SVETON. in Tiber. c. 38.) discedendum esse iudico. Hic statuere signum iubeo; hic optime manebimus. Eueniant reliqua!*

t) THOMASIVS in *dissert. de feudo alienabili*, §. 8. fatetur, sedem doctrinae duobus illis capitibus, quae mox, interpretanda, ex parte quoque emendanda a me sunt, scilicet II. F. 26. §. pen. et II. F. 48. contineri. Statim eod. §. 8. vsque

SIVM et quas iuri isti affingit difficultates; in via, quam elegimus, pergemus. Prouoco ad capita, *II. F. 26. §. penult. et II. F. 48.* Vtrumque caput definitionem meam confir-

mat

ad §. *rr. inclus.* varias adducit difficultates et contradictiones, quas textibus illis adhaerere, itaque impedire existimat, ne sensus congruus et certus tribui ipsis possit. Cum vero iisdem difficultatibus et contradictoriis sententiis, de quibus postea erit dicendi locus, nulla afferri medela posse, videatur THOMASIO; hinc §. *12. diff. differt.* ita ratiocinatur: Quomodo ergo scopulos istos euitabimus? Non melius forte, quam si initio omnia ea, quae dubia augent, nec tollunt, seponamus tantisper, ac magna cum cura plane negligamus. Ergo nec inspiciemus Ictorum variantes et contradictorias opiniones, utpote fundamentis dubiis et incertis, ac vacillantibus superstructas. Nec curabimus ipsa haec fundamenta vacillantia, nempe textus feudales haecenus memoratos. Non disquiremus, an compilatio iuris feudalis Longobardici habeat vim legis et quantam habeat. Habeat enim licet tantam, quantam vlla lex habere poterit, non maiorem tamen habebit, quam quae vlli legi humanae attribui potest. Leges seruntur actionibus hominum voluntariis, non actionibus intellectus. Intellectus enim hominis nullius hominis arbitrio subiacet, nec est obiectum legis. At in praesenti versamur circa interpretationem pactorum et conuentionum. Interpretatio est actus intellectus, non voluntatis, et ad Logicam magis pertinet, quam ad philosophiam de moribus, aut iurisprudentiam. Ergo quid opus est inspicere mentem compilatoris iuris feudalis et quomodo ipse pacta de alienando feudo interpretatus fuerit, cum eius interpretatio si cum regulis rectae rationis non conueniat, non habere possit vim legis, immo neque vim legis habeat, etiamsi conueniat. Legis virtus est, cogere, praecipere, vetare, punire, adde etiam, si velis, permittere. Interpretationis bonae virtus est, persuadere per rationes palpabiles et euidentes. Haecenus Thomafius.

mat egregie. Duo vero haec capita, cum bases et fulcimenta omnium eorum sint, quae de FEVDO ALIENABILI ex iure feudali Longobardico disputari possunt, vtriusque capitis verba huc vt adscriberentur, curavi.

II. F.

- - Ceteri circumspice mente,
Et tua laesuro subtraha colla iugo.

OVID. de remed. amor. v. 89.

THOMASIVM in isto §. 12. *dissert. suae* nimium indulgisse ingenio, quod accidit ipsi saepius, doleo et indignor.

Imo, vt sententiam diuidat, petendum ab ipso humaniter esse, censeo. *ICtorum opiniones diuersas et LL. feudales vt magna cura negligamus*, iubet. Nec ego quidem ICTorum sententias in re quippe, ex LL. feudalibus, vt opinor, decidenda, curo vllus. DD. vt producam frequentes, in hac dissertatione praeliminari qui expectat, alia sibi et maiora promittit, quam ipse praestare, animum induxi meum. Quem numerum auditorum, vel lectorum, docere alios cupienti sufficere existimat SENECA, idem numerus, ICTorum, meae causae accedentium eandemque probantium, sufficere mihi. Democritus ait: *vnus mihi pro populo est et populus pro vno. Bene et illè, quisquis fuit, ambigitur enim de auctore, cum quaereretur ab illo, quo tanta diligentia artis spectaret, ad paucissimos peruenturae? Satis sunt, inquit, mihi pauci; satis est vnus; SATIS EST NVLLVS.* Egregie hoc tertium, Vid. *epist. 7. circ. fin.* Quod DDrum consensu et auctoritate in hac controuersia carere possimus, haftenus assentior Thomasio. LL. vero feudales seponere nos posse, id quidem nego eidem. Supra in *not. o. §. III.* subiecta THOMASIVM *feudi alienabilis naturam in dissertatione*, contra quam disputo, ex *iuris feudalis naturalis disciplina* tantum explicuisse, iudicauit. Iniquus itaque forsitan et iniustus ero, quod THOMASIO dem vitio ea, quae noluit tractare. Haec enim liber.

II. F. 26. §. penult.

Feudum ea lege datum, ut ipse et heredes sui masculi et faeminae et cui dederit, habeant, iisdem culpis amittitur, quibus et aliud feudum. Quod si vasallus alienavit, feudum esse desinit apud emtorem.

II. F.

betas in republica eruditorum non negata, sed concessa est cuius, ut rationem et modum statuere possit illis, quae ut euulgarentur, ex re sua esse, duxit, Videbor itaque immitis *Homerei Achillis* premere vestigia eiusque exprimere indolem ad leges HORATII:

*Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Iura negat sibi nata, nihil non arroget armis.*

Art. poet. v. 21. seq.

Verum enim vero THOMASIVS aduersus commentatores iuris feudalis Longobardici disputat, argumentum se plenius tractaturum esse, pollicetur, conf. *not. o. §. III.* supra a me addita. Meliora itaque vel ex intimis, ut ita dicam, LL. feudalium Longobardicarum visceribus eruenda et arcessenda ipsi erant. Ut ingenue dicam, os sublinere nobis videtur, id, quod ipsi, talia ne cogitanti, vel conanti, potuit accidere. Ipse enim sibi, ne pleniora, quam alii DD. feudales, afferre posset, seponendo ius Longobardicum, praeclusit viam. Quid fiet autem de ICTo, si licentiam ipsi dabimus, negligendi iura positiva? Quiduis demonstrabit ex quouis. Doctrina de aequitate vitanda, ut vocare solemus, *cerebrina* nullum amplius praestabit usum practicum; locus eidem inter entia rationis assignandus erit, Nemo in posterum mirabitur *Anaxagoram*, qui *niuem nigram esse*, dixit. Conf: CICERO in *academ. quaest. Lib. II.* vel potius *IV.* qui inscribitur: *Lucullus, c. 23.* Portenta haud minora parturiet ICTus, si eadem potestatem infinitam, neglectis legibus, formam dandi rebus, duce et auctore THOMASIO, afferemus. Non seponen-

II. F. 48.

Si quis ea lege alicui feudum dederit, ut ipse et sui heredes et cui ipse dederit, habeant, respondeo, iste, qui sic accepit, poterit id vendere, vel donare, vel aliter, si sibi placuerit, etiam

nendae itaque ICto Leges, videantur licet difficiles; interpretandae potius congrue et apte; si alia ratione de vero sensu non constet, remedio est opus; emendandae sunt commode-

In vitium ducit culpa fuga, si caret arte.

HORAT. de art. poet. v. 31.

II do. Ut explicem, quid ipse de usu iuris feudalis Longob. hodierno sentiam, *ult. diss. hui. §.* occasionem mihi forte suppeditaturum esse, spero. THOMASIVS in §. 12. *Juae dissert.* cuius verba in *h. not.* iam adduxi, liberalis est, *iuri feud. Longob. tantam vim et auctoritatem, quantam vlla lex humana habuerit unquam, tribui posse, nobis largitur.*

Quicquid id est, timeo Danaos, et dona ferentes.

VIRGIL. Lib. II. Aen. v. 9.

Nec frustra praefragiuit animus peiora. THOMASIVS enim conclusiunculis quibusdam, petitis ex natura interpretationis, implicare et illaqueare nos tentat, quibus nihil reponi posse, arbitratur, quibus itaque admissis, vana et inania forent, quae modo concessisse videbatur. Vim et auctoritatem quamcunque tribuere ut possimus iuri feudali Longob. permisit nobis; splendide nos remunerasse THOMASIVM, fatebuntur omnes, siquidem concedimus eidem: *intellectui leges a nullo iure praescribi posse; hinc regulas interpretandi artis, in genere spectatas, non ex legum sancitis, sed ex philosophiae et Logices inprimis praeceptis petendas et addiscendas esse.* Ut in. relatum beneficium respondeat accepto, ne nocitura nostrae causae largiamur THOMASIO, providendum est. Quamvis leges humanae intellectui imperare nequitiam possint; eadem le-

etiam sine voluntate domini alienare et ille etiam, cui datum fuerit, non habebit ipsum pro feudo, nisi sicut ei datum est. Sed qualitercunque ei datum fuerit, siue ad proprium, siue ad libellum; licet propriam feudi naturam non habeat, iure tamen

leges tamen actionibus ab intellectu peragendis vel potius peractis, modum certosque fines, quod ad effectus externos in foro humano, ponere; verbis itaque pactorum quis effectus legitimus tribuendus sit; num et quomodo valere debeant, constituere possunt. In interpretandis igitur pactis ad voluntatem paciscentium respiciendum esse in primis, haud nego quidem; amplius tamen censo: eam, quam leges pacto, vel contractui dant formam, a Icto negligendam minime; inde potius regulas, interpretandi pacta, iurisprudentiae proprias, hauriendas esse. Conf. Illustris SCHIERSCHMIDII nostri *Dissert. de interpretatione contra eum facienda, qui clarius loqui debuit*; in qua plura, ad rem nostram spectantia, egregie et solide demonstrata inuenies. Quodsi THOMASIO credimus; quae LL. ciuiles de pactis et contractibus interpretandis, siue de forma, quam cuiilibet assignant, fanciuerunt, inutilia et vana sunt; iudicandum est, legumlatores Romanos, aliarum et nostrarum in primis rerum publicarum, negotio, ad se non pertinenti, se immiscuisse. Quemadmodum THOMASIVS in pactis ad voluntatem paciscentium; sic ego iure eodem in vltimis voluntatibus interpretandis ad testatoris voluntatem, testamento legibus testamentariis, vt respiciatur vnice, postulo et iubeo. Qua quidem de re ambigo nullus. Huic instituto hedera suspensa quid opus? Metuit IUSTINIANVS, quod nostris DDbus metuendum magis est, vt scientiae nostrae operam dantes deterreantur. *Si statim ab initio, inquit, rudem adhuc et infirmum animum studiosi multitudinem ac varietate rerum onerauerimus; duorum alterum, aut desertorem studiorum efficiemus, aut cum magno labore, saepe etiam cum dissidentia, quae plerumque iuuenes auertit,*
serius

men feudi censebitur, vt ex bis cauffis ipsum amittat, quibus et verum feudum. Vbi ergo sic datum est feudum, et cui in feudum dederis, aliud est, et propriam feudi naturam habet.

S. V.

ferius ad id perducemus, ad quod, leuiore via ductus, sine ulla diffidentia, maturius perducipotuiſſet. Vid. §. 2. I. de iuſtit. et iur. Duabus, vt ita dicam, tertiis partibus eorum, quae vulgo ad iuriſprudentiam poſitiuam referuntur, carere poterit iuris cultor. Quis non diligeret, immo amaret, laudaret quoque faciliorem et compendioſiorem viam ſibi monfrantes.

*In freta dum fluii current; dum montibus umbrae
Luſtrabunt conuexa; polus dum ſidera paſcet:
Semper honos, nomenque noſtrum, laudesque manebunt.*

VIRGIL. *Aen. Lib. I. v. 611.*

Quod reliquum THOMASIVS compilatori iuris Longob. plus auctoritatis non tribuit, quam aliis Ictis priuatis et interpretibus pactorum, *Quid opus eſt, inquit, inſpicere mentem compilatoris iuris feudalis et quomodo ipſe pacta de alienando feudo interpretatus fuerit, cum eius interpretatio, ſi cum regulis rectae rationis non conueniat, non habere poſſit vim legis, immo neque vim legis habeat, etiamſi conueniat.* Aſt THOMASIVS oblitus eſſe videtur, hunc compilatorem teſtem eſſe conſuetudinum feudalium Longobardicarum, et interpretationis pactorum vſualis, quae vtique, conueniat cum veris interpretationum praecceptis, nec ne, vim et poteſtatem legis habet. Oblitus eſſe videtur, hanc compilationem in Germania LLbus imperii publicis receptam eſſe in ſubſidium et vſum illarum curiarum feudalium germanicarum, quae proprio iure feudali vel conſuetudinibus, feudis legem dicentibus, deſtituuntur.

§. V.

Caput II. F. 48. manu critica emendatur.

Quicquid illud est, quod FEVDI ALIENABILIS natura ex mente Iuris Feudalis Longobardici explicanda desiderat; quicquid adiumenti et patrocinii meae istius feudi definitioni *v)* parari rite potest: id quidem omne duobus his capitibus, quorum verba iam retuli, satis et abunde contineri atque ex principiis ibi positis fluere et deriuari legitime posse, ambigo nullus. Ne huius rei tamen demonstrationem fuscipere possim extemplo; vulgaris lectio, quam Consuetudinum Feudalium Longobardicarum exemplaria, huc vsque edita, seruant, ex parte obstat. Quamuis enim librariorum et, quibus monumenta veterum typis exscribenda committuntur, operarum eximia benignitas, atque, vt *AVENALIS x)* vtat verbis,

Prodigiosa fides et Thuscis digna libellis,

Quaeque coronata lustrari debeat agna,

lectionem *Capitis II. F. 26. §. penult:* integram et sanam nobis tradiderit; fata tamen contraria et inimica *Caput II. F. 48.* premere, grauiter doleo et indignor. Quid mirum, textum hunc eorum, qui descripserunt, iniuria et negligentia scelesti,

Nempe quod haec illis natura est omnibus vna,

corruptum, deprauatum et deturpatum esse egregie, si boni ominis voce in re pessima uti licet. Factum hinc est, vt *Caput illud II. F. 48.* Iuris Feudalis Longobardici *DDbus* scri-

v) Conf. §. III. hui. *Dissertat.*

x) *Sat. XIII. v. 62. sequ.*

scrupulos iniiceret quam plures, et fat graues adeo, vt inter cruces legum feudalium referendum esse iisdem videtur; inprimis vero THOMASIVM, de congrua lectionis vulgaris interpretatione desperantem, eo vsque adigeret, vt Iuris Feud. Longobardici fontes deserendos et seponendos; itaque FEVDI ALIENABILIS regulam ex Iure Feud. Naturali explicandam esse arbitraretur y). Sed salua res est; critica emendatione commoda et facili, quam THOMASIVS et alii, qui eandem sequuntur haeresin et sectam, Iuris Feud. Longobardici interpretes, praetermittunt, et negligunt, *Capiti II. F. 48.* succurri eidemque pristinus suus habitus et auctoritas vera restitui potest z); qua quidem exposita

y) Vid. not. o. §. III. hui. Dissertat.

z) Icti officium circa haec versatur potissimum, vt legibus reipublicae suae rite interpretandis et ad facta, quae obueniunt, scite applicandis, aptum et habilem se praestet. Verum enim vero accidit saepius, vt legis cuiusdam antiquioris, in subsidium receptae, interpretationem vanam, applicationem non difficilem solum, sed irritam fore, Icti mens oculis praeuideat suis, nisi vulgari legis lectioni remedium idoneum ac opportunum quaeratur et adhibeatur. Membrum quoddam legis detortum, aut corruptum, aut omnino putrefcens, vt ita dicam, videt, stupet et tacite miratur, cui ingens est recti reuerentia; metuit, ne pars sincera trahatur. Sedulam itaque inuestigationem, quaequam vera et genuina legis lectio sit, ad Ictum utique pertinere, nemo, nisi nostrae artis ignarus, negabit. Idem tamen Ictus non omnimodam in verba legum sibi arrogabit iurisdictionem et potestatem; iure gladii inprimis raro, moderate, immo nunquam, nisi vltima urgeat necessitas, vtetur; non dominum, sed custodem

posita correctione, responsio, aduersariorum rationibus paranda et reddenda, nihil aut parum habebit difficultatis.

*Hi motus animorum atque haec certamina tanta,
Palueris exigui iactu compressa, quiescent.*

E 2

Iusto

sem legum se constitutum esse, manebit ipsi alta mente repostum. Hinc leniorem primum quamuis medelam, vulgari adhibendam lectioni, circumspiciet, tentando interpretationem commodam, artis legitima principii, analogiae nempe iuris, conuenientem. Molliora yero haec et benigniora fomenta si frustra expertus sit, ad tristiora et acerbiora deueniet; quibuscunque, vt fanitas pristina restituatur, medendi auxilii opus est, ea omnia decernet tandem; emendabit legis scripturam. Tunc quidem

*Non-ulla magis praesens fortuna laborum est,
Quam si quis ferro potuit rescindere summum
Vlceris os; alitur enim vitium, vinitque tegendo;
Dum medicas adhibere manus ad vulnera pastor
Abnegat et meliora deos sedet omnia poscens.*

VIRGIL. *Georg. lib. III. v. 452. seqq.*

Iuris interpres, qui neglecto hoc ordine, quae displicent ipsi in legum essatis, statim, nec modum in rebus; nec rationem adhibendo, manu critica violenta mutat, eliminat, proferibit, haud inepte comparari potest malignis quibusdam et scelestis, qui, dentibus vt nitorem restituant, admissi, vitio nationis, tam immensa et nefanda, artem suam exercendi cupiditate interdum flagrant, vt dentes, qui ipsis placent minus, fordidos paullulum et putridos forte, de quibus conseruandis tamen bene speramus, nobis licet immerentibus, et animis acerbis, vt Virgilianus Entellus, saeuientibus dentifrangibulo euellere omnes non dubitent; maxillas reliquif se vacuas, parum solliciti, imputantes potius, si

- lico.

Iusto tamen et pio duello vt iniurias legi Longobardicae illatas persequi et vindicare ius mihi et fas sit, more Romanorum prius res repetendas esse censeo, quae si dedantur et ablata restituantur, deinde foederi pangendo me auctorem, exercitui dimittendo nullam moram fore, spondeo. Pars itaque prima mihi pacis erit, siquidem verba, Capituli II. F. 48. sequentia: *nisi* sicut *ei datum est*; ita legantur: *nisi sic* et *ei datum est*: II. post eadem verba emendata: *nisi sic et ei datum est* signum distinguendae scripturae, quod *punctum* vocamus, in lectione textus vulgari vt deleatur, et *comma* reponatur, hinc quae sequuntur vsque ad verba: *sive ad libellum*; vno spiritu legantur; denique III. *Semicolon* quod verbis: *sive ad libellum*; vulgo adiungitur, vt tollatur et in eius

- liceat paucis cum dentibus inde reuerti.

Hos mores peruersos legum correctorem et emendatorem decere, me quidem monitore opus non est; loquitur res ipsa. Medici benigni et cauti omnia alia experiuntur prius, quam secandi, amputandive, aut vrendi humani corporis membra, ius ac potestatem sibi vindicent. Imitanda sunt in primis consilia haec saluberrima et prouida iuris interpreti, aegrae legum lectioni opem paranti, siquidem referendis inter ICtos Criticos principibus viris accidisse quandoque videmus, vt, nihil non in legum verba sibi licere arbitantes, ingenio nimio, coniecturis temerariis, emendationibus et correctionibus audacissimis indulgerent adeo, vt vanas ab ipsis species, velut aegri somnia, fingi crederes. Decipit facile atque decepit iam multos exemplar illustre, vitium imitabile. Certe qui legum lectioni constituendae violenta et ancipitia remedia, nisi dignus vindice nocus inciderit, applicat,

- hic niger est, hunc tu, Romane, cauet.

eius locum *punctum*, quod sententiam claudat, substituatur, suadeo modeste a), quamvis pro iure meo etiam iubere

E 3

non

n) Qui mores librariorum perditos et nefandos ignorat, in tam paucis verbis, partim audacia, partim incuria istorum hominum, aberratum esse toties, insolens emirabitur et nobis haec affirmantibus vix fidem habebit. CLAVDIVS Imperator, vt refert SVETONIVS in *vita eius c. 15.* cuidam gratias agenti, quod reum defendi pateretur, adiciebat: *Et tamen fieri solet:* stolidus quidem ille, vt nihil supra; aptius vero quid reponi possit subdubitantibus de licentia ista soluta et perniciofa, quae genuinam *nostri Capituli* lectionem et veram sententiam turbavit, immo perdidit, ego quidem nescio; sufficiat itaque admonuisse breuiter: *Et tamen fieri solet.* Librarius

- - nam quis

Peccandi finem imposuit sibi.

Scilicet Imo, in codicibus veterum separandas voces coniungi saepius, litterarum formas permutari frequenter, qui negaret, eum bene et grauius impudentem esse oporteret. Commentarii criticorum, imprimis qui lectioni genuinae auctorum, vt vocantur, classicorum restituendae operam nauarunt, infinita huius farinae exempla suppeditant; praeter ea qui Ictorum obseruationibus elegantioribus et criticis, diurna nocturnaque manu versandis, delectatur, leges antiquiores iisdem scaterere monstris, in dubium haud vocabit. Cui non licet adire Corinthum, nec vacat forte, euoluat GVILIELM. BERTHYM, *de ratione emendandi leges cap. I. n. II. III. et VII.* vel CHRIST. HENR. ECKHARDVM in *Hermeneutica iuris cap. II. §. 76. et 80.* vtriusque erroris et vitii species manifestas ex Pandectarum Roman. legibus afferentes.

II.

non dubitarem; rem criticam enim tractantibus, talia audenti, semper fuit aequa potestas. Sic igitur lectio *huius Capituli* emendata constituenda et distinguenda est:

- - et

Illo. Antiquissimos codices plerosque, nisi a Grammaticis forte postea distinctos, (conf. SVETONIVS de *illustr. Grammat. c. ult.*) continua serie scriptos, vllam nec verbis, nec propositionibus, nec paragraphis, discriminis notam possuisse, tralatitium est; distinctiones tamen et interpunctiones sententiarum et periodorum, veteribus iam cognitae, licet a nostris diuersas, praeter Grammaticos, etiam Oratores adhibuisse saepius, ex ARISTOTELE, CICERONE, SVETONIO, SENECA, &c. egregie monstrauit CLERICVS in *arte critica P. III. Sect. I. cap. 10. §. 7. seqq.* Refert SALMASIVS in *epistola* quadam ad SARRAVIVM, quam integram exhibet MORHOFIVS in *Polyhistore Tom. I. c. 7. n. 10.* quasdam interpunctiones antiquas, quarum vsum monstrat prolixè, ARISTOPHANEM primum esse commentum; sed ISIDORVS HISPALENSIS in *Originibus Lib. I. cap. 19.* eadem, hoc tantum excepto, quod inuentoris nullam mentionem faciat, iam olim tradidit, *posituras* vocans ad distinguendos sensus per commata, cola, et periodos ab oratoribus in primis adhibitas figuras. Eodem auctore, *punctum* solum, diuerso positum modo, omnibus sufficiebat interpunctionibus. Quodsi enim idem illud inferiori parti in fine alicuius verbi apponeretur, *commatis* vicem sustinebat, et vocabatur *subdistinctio*; in media parte litterae vltimae locatum, erat *colon* atque *media distinctio*, vel *mediana* appellabatur; in apice vero litterae postremae additum, nostrum *punctum* exprimebat et simpliciter *distinctio*, vel *distinctio* nomine veniebat. Addatur CHRIST. GOTTLIEB SCHWARZIVS de *ornamentis librorum Disput. II. §. 9.* vbi varia et egregia de aliis diuersis veterum distinctionibus et interpunctionibus inuenies. Ex his autem facile colligi potest,

- et ille etiam, cui datum fuerit, non habebit ipsum pro feudo, nisi sic et ei datum est, sed quaecumque ei datum fuerit, siue ad proprium, siue ad libellum. Licet propriam feudi naturam non habeat, &c.

§. VI.

test, quantam mendorum et errorum segetem luxuriantem distinctionum notas in codicibus antiquis, vel potius omiffae, vel prae collocatae, vel perperam intellectae, vbiuis produxerint; conf. GYLIELM. BESTIVS de ratione emendandi leges cap. I. n. II. certe nos hodie, vincentem horrea messim sperantes, saepe vanae eludunt arifae,

-- interque nitentia culta

Infelix lolium et steriles dominantur auenae.

Vix operae pretium foret, si in conquendis huius rei specimenibus desudare vellem, quibus criticorum commentarii abundant;

*Est ardelionum quaedam Ramae, natio, inquit PHAE-
DRVS Lib. II, fab. 5.*

Trepide concursans, occupata in otio,

Gratis anhelans, multum agendo nihil agens,

Sibi molesta et aliis odiosissima;

qui, ne quis me socium et colonum adscribat, caueo prudens. Quae huc vsque de interpunctionibus differui, ad antiquissima spectant MSCtorum exemplaria, quo vero tempore distinctionum figurae, quibus hodie vtimur, adhiberi coeperint, ea de re certi quid affirmare haud ausim.

Mos vnde deductus - - - -

- - - - quaerere distuli;

Nec scire fas est omnia.

A CAROLI M. Imp. temporibus in MSCtis Germanorum priuatis commata et cola interdum reperiri, in diplomatibus ve-

§. VI.

Emendationis rationis.

Capitis II. F. 48. emendationem proposui equidem; menda quoque eiusmodi, qualia in *dicto Capite* inuenisse mihi videor, codices omnis generis suppeditare, huc vsque admonui; num vero correctioni huic calculus addendus sit albus,

ro HENRICI VI. Imp. demum aevo commata apparere, con-
tendit IO. FRID. IOACHIMVS in *der Einleitung zur teutschen
Diplomatik, Hauptst. IV. §. 16. sequ.* IUNG. CHRIST. HENR. ECK-
HARDI *Introducl. in rem diplomat. Sect. II. cap. I. §. 17. sequ.* add.
CHRON. GOTTWICENSE Tom. I. Lib. 1. §. 6. quod obserua-
tionum de origine, progressu, et differentiis interpunctionum
lancem satiram offert. Quicquid huius rei erit, inuestiga-
tio sollicita, vtrum Consuetudines Feud. Longobardicae, quae
nostrum exhibent *textum*, tunc temporis cum primum in lu-
cem prodierunt, prorsus non fuerint distinctae, an prisca in-
terpungendi ratio, quae in illis aevi diplomatibus non inso-
lita est, an hodierna illis adhibita sit, nihil, aut parum, vti-
litas nostrae causae, vt opinor, poterit asserre. Quaecun-
que ex his recentis placeat conditio, perinde est. Librariis
enim et operis, quibus incuriam et fallendi habitum, tanquam
proprium quarti modi, merito tribuit quisque, eandem pec-
candi occasionem et facilitatem fuisse, negabit nemo, nisi
eorum agnatus et gentilis forte sit. Quod ANTON. AVGVSTI-
NVS Lib. 1. emendat. de vera Pandectarum Roman. lectio-
ne sollicitis et auxiliis suadet: *vt si quid aut iniquum, aut
minus apte scriptum repererint, quod facile punctis ablatis,
aut additis, restituatur, id facere non dubitent;* idem illud
praeceptum ad omnes tam manu exaratos, quam typis exscri-
ptos codices, cuiuscunque aetatis sint, proferendum et pri-
mam emendandorum codicum legem esse, iudico et contendo.

bus, an niger, inde nondum liquet, sed adhuc sub iudice lis est. Quantas et quam difficiles nugas, quibus lectissimarum emendationum elogium praetextitur quidem, Sardos vero omnino venales, alium alio nequiores, incautis et harum rerum minus intelligentioribus a critico, cui ingenium et audacia est, quandoque commendari atque obtrudi videmus *b*).

- - Hunc

b) Nec mirum! Qui studio artis alicuius liberalis tenentur, illis vel insciis accidit, ut, quaecumque legentibus, vel audientibus, occurrunt, ad istud, quod tenere amant, scientiae genus referant. Cui aliquoties emendatio veterum codicum successit ex voto, immo, qui semel de his deliciis gustavit, is

- - *ut canis a corio nunquam absterrebitur uncto;*

Quocumque se vertat, lectiones deprauatas suspicabitur, imaginabitur, somniabit; inde alto supercilio despiciet iudicia aliorum, qui temerarios eius conatus et irritos labores rident, se solo contentus, auium modo, quas naturalis leuitas agit ad sidera, inani ac puerili mentis affectu se efferet,

- - *ut quidam memoratur Athenis*

Sordidus ac diues populi contemnere voces,

Sic solitus: Populus me sibilat; at mihi plaudo

Ipsae domi.

HORAT. *Lib. I. Sat. I. v. 65 seqq.*

Criticorum ex numero praestantissimos, quibus coniecturarum et emendationum elegantissimarum copiam debemus, ab hoc vitio immunes haud esse, probatu non foret difficile. Habent sibi vitia sua isti; virtutes eorum qui exprimit, fallere nescius, laude et gloria dignus est.

F

o) Vt

*Hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quam prauo vivere naso.*

Mihi igitur, qui aliorum reprehendo libidinem, danda est opera, vt emendationem hanc meam, ne temere fuasisse videar, rationibus confirmem iustis.

*Qualem commendes, etiam atque etiam adspice, ne
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.*

In emendandis legibus vtilitatem solum, stili commoditatem et elegantiam obtendi posse, nego; vt necessaria sit correctio, postulo. c). Duo autem potissimum sunt,

c) Vt magis commoda et elegans antiqui codicis alicuius lectio commendetur, receptae et vulgari anteferatur, haud reprobo; ad artem enim criticam, generatim spectatam, vtilitatis causa omnino pertinet. Poetae, oratores, historici, omnes denique, in quibus elegantiam dictionis expectamus ac desideramus, scriptores coniecturas et emendationes huius generis non admittunt solum, sed poscunt; horridi et inculti abiciuntur, nitidi vero et elaborati in pretio et deliciis merito sunt. Magna et praeclara minatur criticus, qui tales auctores emendatos, pulcros et exactis minimum distantes, promittit nobis et praefat. Ast alia et contraria ratio ineunda est illis, qui legum emendationi studium et operam locant. Leges quippe, ciuibus latae vniuersis, ne intellectui paullo hebetiorum difficultates obiciant, ne cauillandi materiam praebent versutis et malignis, vitat legislator, cauet interpretes. Virtus itaque earum et dos praecipua est, vt breues sint, dilucidae et distinctae satis, populari orationi proximae. Quodsi subtilitates aucupantur, et venustates sermonis, quae perspicuitati plerumque officiant, aequae vitiosae sunt, ac prologis amplificatae vanis. Natura ergo et finis legum ambicio.

sunt, quæ emendationem *capitis II. F. 48.* necessariam efflagitant. Nam

Imo caput dictum, si interpunctionem vulgarem retine-
mus, rudis erit indigestaque moles; continebit

Non bene iunctarum discordia seminâ rerum;

obstabit aliis aliud; sensum sanum extricabis nunquam; rati-
onem interpretandi quamcunque tentes, abibit in fumum.

F 2

Scili-

tiosam verborum compositionem et structuram neququam pa-
titur; hinc interpres et emendator earum, lectioni proprietate-
tem, concinnitatem, euidentialiam dictionis conseruasse, aut
restituisse, laetus, elegantias, quas legum verba vltro offe-
runt, innocuas non repudiabit quidem, aut eliminabit; Stoi-
corum potius more fumet haec bona, vtetur istis, externa
tamen, aduentitia, fortuita iudicabit. Certe ICrus criticus,
qui legis iam satis perspicuae emendationem molitur, vt in-
uentae tantum consulat lectioni; is operam perdit, apros
venatur in mari. Vtilitas ergo sola, quae ad compositionem
verborum commodiorem et elegantiore[m] spectat, emendandis
legibus minime sufficit. Ast alia vtilitatis causa, sententiae
scilicet, vt haec plenior atque foecundior sit et conclusionum
inde deducendarum plurium materiam praebet, iuris inter-
pretem forsitan mouebit, vt de emendatione legis cogitet.
Verum enim vero, ne hanc quidem emendationis rationem et
excusationem admittendam et iustam esse iudico. Custodia
enim legum commissa est ICTo, nullum ius, vel arbitrium
de legis sententia augenda et amplificanda statuendi, nisi po-
testatem legislatariam, ad se non pertinentem, arrogare sibi
velit. Probe itaque memor, nec mitiorem, nec duriorem le-
ge ICTo esse licere, omni emendatione, quam vtilitas suadet
ac commendat tantum, abstinebit, ab aliis prolatae negabit
assenfum. Prono hinc fluit alueo, vt necessitatis, non vtili-
tatis, causa legum emendationem iustam demum efficiat.

Scilicet vulgaris iste textem hanc distinguendi modus efficit necessario, vt verba: *licet propriam feudi naturam non habeat, iure tamen feudi censebitur, vt ex his causis ipsum amittat, quibus et verum feudum;* non de vasallo intelligi possint, sed potius ad illum, qui feudum ad proprium, siue ad libellum a vasallo accepit, referenda sint. Ast de nouo possessore, in quem feudum alienabile transfertur, paullo ante clare et aperte noster textus ait: *non habebit ipsum pro feudo.* Quae cum ita sint, compilerator noster magnas oppido agit nugas, inculcans sedulo, *rem qua quis pro feudo omnino non vitur, propriam feudi naturam non habere.* Qui talia nos admonent, his

*Danda est ellebori multo pars maxima,
Nescio, an Anticyvam ratio illis destinet omnem.*

Garrulitatis igitur indecorae et damnandae inprimis in illo, qui legum, vel consuetudinum enarrationi calamum commodat, auctorem *nostri capitis* reum faciunt isti, qui lectionis vulgaris interpunctionem admittunt et probant; praeter ea grandiore ipsi dicam impingunt, eum, contradixisse sibi, insimulantes; certe vt *rem quis non habeat pro feudo* et eadem tamen res in eadem persona *iure feudi censeatur*, haec duo sibi inuicem manifeste nocent; hinc compilerator noster aequae ineptus foret, ac ille, qui

Delphinum fluis appingit, sueltibus aprum;

vulgarem ergo lectionem tuiturus et difficultatibus his expediendis habilis et aptus, Oedipus vt sit, non Dauus, necesse erit.

Ilde.

II^{do}. Contrariorum eadem pugna, quae *textus nostrus* lectionem vulgarem inquinat et explicationi sanae locum relinquit nullum, impedit quoque, ne idem caput cum altero, quod *II. F. 26. §. penult.* extat, conciliari possit. In hoc enim itidem, sine omni conditione, limitibus positus nullis, pure pronuntiatur: feudum, a vasallo alienatum, feudum esse definere apud emtorem *d*). His rationibus imprimis motus sat grauibus, emendandi rationem, in §. proxime antecedente delineatam et exhibitam, quae distinctionum notas perperam positas auferendo, magis aptas et rei accommodatas reponendo, incongruis et sibi inuicem contradicentibus sententiis medetur; vt omnia inter se amice conspirent, vt verba quoque *nostris capitibus*, quae de feudi improprii natura et amissione agunt, non de nouo possessore et emtore, sed vasallo primo accipienda sint et vt ad illum redeat oratio, efficit, necessariam esse ac omne ferre punctum, securus confido, immo iudico et postulo;

F 3

- Cui

d) Ipsum hoc caput *II. F. 26. §. penult.* naturam feudi alienabilis distincte et accurate satis exponit iisdem fere verbis ac alterum et nostrum; ea tamen, quae ad amissionem feudi pertinent, vnde varia, si dicendum quod res est, vana ineptaque, quod maximam ad partem, DDrum disputatio orta, ad primum vasallum, non secundum feudi possessorem et emtorem refert aperte; hinc idem illud caput THOMASIO et aliis iuris feudalis interpretibus, qui nobis haec otia faciunt, procul dubio viam monstrasset veram, emendandi et explicandi *nostrum textum*, modo non oscitantes, sed veterno excusso, vtrique capiti curam impendere breuem, dignati essent.

----- Cui, si concedere noles,
 Multa -- veniet manus, auxilio quae
 Sit mihi, (nam multo plures sumus) ac veluti te
 Iudaei cogemus, in banc concedere turbam e).

Quas

e) HORATIVS *Sat. IV Lib. I. in fine.* Recensionem et emendationes RICHARD. BENTLEII hic sequor. Sed haec obiter.

THOMASEI *Dissertationem de feudo alienabili* effecisse, ut consilium, idem argumentum tractandi, caperem, iam supra §. I. not. b. hui. *Dissertat.* indicaui THOMASIVM quippe iuris feud. Longobard. textus seponere; de *feudis alienabilibus* ex hodiernis Germanorum iuribus et consuetudinibus feudalibus, praeter observationes de feudis Lusaticis paucas, asserre nihil; *feudum alienabile* ex iure feudali Naturali explicare tantum; (*vid. not. o. §. III. hui. Dissertat.*) mihi itaque non spicas, quae ipsi forsitan exciderint, legendas, sed omnem et latissimum campum, messem etiam ibi natam, quae horrea rumpere posset, reliquisse, notabam, oculis designabam, tacitamque gaudia pertentabant mentem. Hastenus quidem bene. Verum enim vero, cum capita iuris feudalis Longobardici, in *hac prima et praeculiminari dissertatione* explicanda et concilianda, paulo curatius meditarer, iisdemque textus alterius facillima et commodissima emendatione asferri medicinam posse, acute satis, ne meis laudibus iustis quid detraham, suspicarer, immo decernerem; tunc ingenue fateor, cristae surgebant mihi existimanti, me inuentorem huius rei primum esse; speranti lauream nondum occupatam neminem, nisi invidum, mihi negaturum. Ast laetitia haec non fuit diuturna; idem mihi accidit, quod HORATII auaro,

In

Quas huc vsque adduxi rationes, demonstrandae necessitati, vt *textus noster* aliter, quam vulgo fit, distinguatur, vt opinor, sufficient; restat, vt causas, cur in verbis: *nisi sicut ei datum est*; pro *sicut*; legi malim: *sic et*, breuiter exponam. Duplex: scilicet mendum atque error geminatus in particu-

In triuis fixum cum se demittit ob assem;

Lib. I. Epist. 16. v. 64.

Quam limis oculis, qua cum indignatione, verba ROSENTHALII in *Tract. et Synopsi Iur. feud. cap. IX Membr. I. conclus. 4r. n. 18.* primo adpexerim et legerim, intelliget quisque, cui simile fatum de tanta spe deiecto vnquam, illulit. *Et dum textus in dicto cap. I. de feud. non hab. prop. feud. natur.* inquit ROSENTHALIVS, *inuere videtur quod quamuis emtor illud iure feudi non accipiat, tamen iisdem culpis, quibus alii vasalli, hoc amittat etc.* oculos illorum [interpretum nempe] vehementer perstringit et in contrarium inuicta vi urgere videtur; diuersas tentant solutiones; sed haec omnium fere calculo approbata est, vt totum illud caput distinguant, quo illa verba omnia: licet propriam feudi naturam &c. ad vasallum referant; ea vero: sed qualitercunque ei datum &c. cum praecedentibus continent et vsque ad vocem: licet, quasi in parenthesi hoc modo ponant: iste qui sic accepit, poterit id vendere, &c. etiam sine voluntate domini alienare, [et ille etiam cui datum fuerit, non habebit ipsum pro feudo, nisi sicut ei datum est; sed qualitercunque ei, scilicet accipienti a vasallo, datum fuerit, siue ad proprium, siue ad libellum, subaudi habebit], licet propriam feudi naturam non habeat &c. *Iam si parenthesi ista e medio sublata reliquum textus legeris, sine controuersia dixeris, quae sequuntur de vasallo, non de accipiente alienationis titulo ab eo, intelligenda esse, quamuis non dissitear, duriusculum esse sermonem, qui omni scrupulo careret, et satis emol-*

litus.

ticula: *sicut*; latet. Librarii enim, vt mos eorum est, quae feiungenda erant, contraxerunt; vt nouam efficerent vocem, alterum alteri agglutinarunt, feeleri addendo *scelus*, nempe: *et* mutando in: *vt*; ne partus supposititii nec vola nec vestigium extaret. Certè particulam: *sicut*, aduerbium

litus foret, si coniunctionem adieceris: ET licet propriam &c. Hactenus ROSENTHALIVS. Lacinia tamen ista, vt textui coniunctio: et affluatur, si meam inprimis probare velis emendationem, opus non est.

Iudicent peritiores, num mea emendatio a ROSENTHALIANA distet; num peculiaris quid et proprii vindicare mihi possim, nec ne. Quicquid est, licet ROSENTHALIVS primae inuentiois gloriam eripiat; aliam tamen vtilitatem praestabit. Sunt enim, qui non rationibus, sed auctoritate aliorum mouentur; nihil pensi et rati habent, nisi quod dictum est prius; hos ROSENTHALIVS aut conciliabit nobis, aut vim comitum collectam, omnem exercitum tot interpretum auxiliarem ostendens, terrebit, ac nolentes et inuites in nostras traducet partes. Glossam quoque mecum stare, et eandem *huius capituli* nostri interpretationem sequi, testatur BITSCHIVS in *Commentar, ad II. F. 26. §. penult. p. 500.*

De reliquo ROSENTHALII locum, quem modo excitani, THOMASIVM vidisse et legisse ideo negari non potest, quia in §: VII. *Dissertat. suae de feudo alienabili*, ad eandem *conclus. 41.* in qua iusta nostri textus explicatio continetur, prouocat. THOMASIVM verò a more tenebrionum, qui libros aliorum, nec euolutos, nec lectos, immo, ne visos quidem vnquam, vt multae lectionis gloriolam captent, allegare saepius solent, alienissimum esse, qui virum nouit, concedet. Rationes itaque, cur ista, a ROSENTHALIO iam allata explicatio et conciliatio vtriusque capitis displicerit THOMASIO, cum ipse tacet, diuinando assequi haud possum.

bium quippe similitudinis sensum turbare utique, negari vix potest, ob verba inprimis, quae proxime haec nostra praecedunt, et cum illis coniuncta sunt. *Et ille etiam*, compilator noster inquit, *cui datum fuerit, non habebit ipsum pro feudo*; statim vero adiungit: *nisi sicut ei datum est*. Ultima haec propositio illius prioris explicationem continet et limitationem; ast haec, si retineas particulam: *sicut*; perplexa et obscura erit adeo, ut dignus foret noster, qui per capillos interrogaretur; quod si meam vero admittis emendationem, reponens: *sic et*; nihil obstabit, omnia erunt clara, uti

--- circumfusa repente

Scindit se nubes et in aethera purgat apertum.

Praeter ea, quae immediate haec nostra verba sequuntur, aliud suppeditant argumentum. Loquendi istae formulae: *sicut ei datum est*; *qualitercunque ei datum fuerit*: synonymicae sunt, eandem significationem repraesentantes. Compilator vero noster, ambas locutiones, quae eandem vim et potestatem habent, distinguendo et opponendo sibi inuicem; siquidem isti particulam: *nisi*; huic vero coniunctionem: *sed*; adiunxit; diuersa, seiungenda et contraria procul dubio voluit proponere. Contra ea, quae semel dixisse sufficeret, absurde satis repetendo, coaceruasse ac saepius et frustra inculcasse, arguitur ab illis, qui vulgarem lectionem probant, a quo vitio, inprimis si locus datur meae, quod ad interpunctionem, emendationi, cuius necessitatem iam

demonstrāui, liberari neutiquam potest f). His itaque rationibus, vt arbitror, rite expositis, vera et genuina *capitis II. F.* 48. sententia, emendatione restituta, haec erit:

FEV-

f) Forsitan, cui nostra emendatio arridet minus, obliiciet, particulam: *sicut*; ab auctoribus vel classicis, vel sequentium temporum scriptoribus, ita quandoque adhibitam et vsurpata esse, vt mea emendatione opus non sit. Sed huius rei vigiles curae somnos mihi neutiquam abrumpunt;

*Non tali auxilio nec defensoribus istis
Tempus eget.*

Quamcunque particulae illius significationem, textui nostro aptam, petitam, siue ex auctoribus probatae dictionis, siue ex reliquis, quibus elocutionis barbaries tribuitur, quis proferat; raro tamen admodum eandem inueniri, studiorum horum aestimatores et iudices aequi fatebuntur. Hirundo vna, vel altera, non facit ver.

In lectione legum rite constituenda cauendum est inprimis, ne voces, vel particulae, sensus paullo inusitatoris lectores impediunt, iisdemque offundant caliginem; leges enim omnibus reipublicae ciuibus, etiam illis, qui subtilitates sermonis iure suo ignorant, scriptae sunt; explicationes ergo verborum infrequentiores et vsui loquendi communi aduersantes, non admittunt. Vt emendationes inusitatis vocibus parandae in quibuscunque aliorum auctorum operibus adhibeantur, vtilitatis, et commoditatis ratio suadere potest; contra ea in legibus et omni, quae iura et obligationes ciuium inter se respicit et determinat, seriptione, contractibus nempe et testamentis eorum maxime, quibus fulmen regulae iuris: *interpretatio contra eum facienda est, qui clarius loqui debuisset*; nec nocet, nec opponi potest, necessarias esse easdem, contendo. Quae modo admonui, neglexit *BITSCHIVS* in
Com.

FEVDVM ALIENABILE eo vsque, donec vasallus alienet, improprium est feudum, ex causis iisdem, quibus et verum, amittitur. Vasalli vero alienantis arbitrio relinquitur, num

G 2

feudi,

Commentar. Feud. Lib. II. Tit. XXVI. §. penult. p. 499. sequi. Quamuis enim verba nostri textus: nisi sicut ei datum est; perplexa esse et, vt iacent, accipi non posse, probe intelligeret, iisdemque succurrendum esse, recte iudicaret; fallitur tamen, existimans, explicatione sola particulae: nisi; quam per: sed; interpretatur, effici id posse. Verba eius haec sunt: Quinto notandum; quod iterum in dict. tit. II. F. 48. dicitur, illum, cui a vasallo datum fuerit feudum, non habiturum ipsum pro feudo: nisi sicut ei datum est; impropriam esse locutionem et particulam: nisi; positam esse pro: sed; vt non habeat vim excipiendi, sed corrigendi, vel aduersandi, quasi dicat: accipientem id non habiturum tanquam feudum, sed tanquam rem propriam, vel libellariam, prout ipsi datum fuerit; quomodo etiam supra lib. I. tit. 3. particulam eam interpretandam diximus. Quae significatio etiam in iure Iustiniano, veluti l. 18. C. de testib. l. ult. C. de crim. sacrileg. et in iure Canonico, veluti: c. neminem, distincl. 70. et alibi etiam occurrit, atque etiam in sacris litteris, veluti: Exod. 22. v. 20. et lib. I. Reg. c. 3. v. 18. et Apocal. 21. v. 26. Et de vario usu huius vocis tractant Baldus, Salicetus, et Iafon ad l. Actione 4. C. de transact.

Sed haec interpretatio NITSCHII difficultatem, quam postremo loco supra in h. §. indicaui, nequiquam tollit, auget potius. Quodli etiam NITSCHIO largiri velim, particulam: nisi; quandoque per: sed; explicari posse, licet omnia sere, ad quae prouocat, exempla, si minus spuria, at saltem suspecta sint; rarissimum tamen esse hunc significatum, nemo temere negabit, id, quod iam admonui. Deinceps interpretatio ista, propriam particulae: nisi; significationem dere-

lit.

*feudi, an allodii iure, idem illud in possessorem alium quem-
cunque transferre velit. Posteriore casu, feudum esse definit,
nexus feudalis tollitur, et allodii naturam induit, quod antea
erat feudum.*

§. VII.

linguens, plane contrariam sententiam, ipso fatente BITSCHIO, textui nostro tribuit et infert. Verum enim vero huius farinae explicationes aequae violentae sunt, ac emendationes illorum, qui prout libet, textum cuidam negationes vel addunt, vel demunt. Nullae, quam grauissimae, causae, immo, necessitas demum vltima, talem interpretandi rationem, et ne vix quidem, excusabunt. At BITSCHIVS noster prorsus nullam, ne fatuam quidem, interpretationis suae causam attulit. Iure meritoque IONATHAN SCHWIFT in eleganti Satyra, quae in nostram vernaculam linguam translata, *das Machrge von der Tonne* inscribitur, eiusmodi ridet interpretationes, crassa Minerua prolatas, et arti cuidam tribuit, quae doceat, quemuis sensum, solo vero excepto, ex scriptis aliorum elicere. Ait: *Nach einer kleinen Weile besann sich der wegen seiner Gelehrsamkeit schon oeffters gerühmte Bruder, und gleichwie er in der Critik gar sehr erfahren war; also sagte er, er haette in einem gewissen Scribenten, welchen er nicht nennen wolle, gefunden, dajs das Wort Frantzen, so in dem Testamente stünde, auch einen Besenstiel bedeute, und diese Bedeutung mißte es sonder Zweifel auch in der angeführten Stelle des Testaments haben.* Recte quoque monet LOCKE de l'Entendement Liv. 3, ch. 10. §. 12. *N'arrive-t-il pas souvent, dit il, qu'un homme d'une capacité ordinaire, lisant un passage de l'Ecriture, ou une loi, l'entend fort bien, iusqu'à ce, qu'il ait consulté un interprete, ou un auocat, qui après avoir employé beaucoup de tems, à expliquer ces endroits, fait en sorte, que les mots ne signifient rien du tout, ou qu'ils signifient tout ce, qu'il lui plait.*

Quod-

§. VII.

*De difficultatibus, quas THOMASIVS capitibus II. F. 48.
et II. F. 26. §. penult. obiicit, iudicium.*

Satis iam diu studium tentasse inutile, siccum sterili vomere litus arasse, quin immo ipsam iuris scientiae dignitatem imminuisse videbor illis, qui Bartoli et Accursii absinthio probe conditas cupedias appetunt tantum; hinc artem criticam et elegantiora cum iurisprudencia coniungenda studia aspernantur, fastidiunt et odio Vatiniano persequuntur. Morientur prae indignatione usu istarum deliciarum prohibiti; eas igitur relinque ipsis fodes! et sine viuant inepti. Sed CICERO g), quem in omni fere alia causa, ceu iudicem suspectum, reprobare vix auderem: *Dignitas, inquit in tenui scientia quae potest esse? Res enim sunt parvae, prope in sagulis literis atque interpunctionibus verborum occupatae.* Nec CICERONIS auctoritas me terret, nec iuris scientiae nocebit oblectatio ista callida et maligna. De his omnibus securus, ut viam, quam semel ingressus sum, conficiam, annitor.

Quoscumque euoluas Consuetudinum Feud. Longobard. interpretes, commentatores et Glossatores veteres largam copiam

G 3

piam

Quod reliquum emendationem meam particulae: *sicut;* DIONYS. GÖTHOFREDO in not. i. ad cap. II. F. 48. probari, in gratiam eorum addo, qui solis auctoritatibus fidunt. *Hic,* inquit, *lego: nisi et sic datum est.* g) cap. II. famosae illius pro *Muraena orationis*, qua iuris scientiae laudes deterere, auctoritatemque eleuare, omnibus ingenii viribus, quamuis frustra, annitur.

piam difficultatum allegabunt, quas vtrique *capiti II. F. 48.* et *II. F. 26. §. penult.* obstare, sibi persuadent, in his solvendis suo more desudant quidem, plerumque vero interpretationes, solutiones et conciliationes vanas afferunt et ineptas.

- - - *Longa est invidia longae
Ambages, sed summa sequar fastigia verum.*

In colligendis igitur et examinandis antiquiorum interpretum sententiis nullam collocabo operam, iudicans, onus illud nemini, nisi aliquid admiserit, breuibus Gyaris, vel carcere, dignum, iniungendum esse. Praeter ea, ne cum turba mihi res sit, cane peius et angue vito; hinc, difficultates inexplicabiles qui vtrique textui feudali obiiiciunt, his omnibus patronum et defensorem dare THOMASIVM, decreui. Quae huius argumentis respondeo, vt sibi dictum putent reliqui, de vna fidelia plures dealbaturus parietes, sedulo, et moneo, et hortor.

*Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit, vnus vtrique
Error, sed variis illudit partibus.*

Quamuis THOMASIVS b) *caput II. F. 48.* ab accusationibus et iniuriis HOTOMANNI vindicet rite, qua in re ipsi assentior; quod tamen ille de huius censura secunda iudicat: *eandem HOTOMANNO parum dignam esse*; idem illud plerisque, quae THOMASIVS in *dicto capite* reprehendit, opponi posse videtur. Nisi omnia me fallunt, responsio, THOMASIO danda, erit facillima. Vt statim vero, num argumentis

b) in *Dissertat. de feudo alienabili §. 8.*

mentis eius satisfecerim et acu rem tetigerim, nec ne, aestimare possint rerum harum peritiores, verba ipsius in *notis lui*. §. vt adderentur, curauit.

Imo. Argumentum, quod THOMASIVS a prohibita feudi donatione ex iure veteri et antiquato ducit *z*), multiplicem ob rationem vitiosum est. Concludit enim a specie, ab alienatione scilicet, quae sine domini consensu fit, ad diuersam et contrariam speciem, ad alienationem ex domini consensu permissam. Dominus quippe, in cuius fauorem leges alienationem feudi vetarunt, *feudum alienabile* constituens, in gratiam vasalli, ne hic, feudum alienare cupiens, speciali consensu, qui alias in proprio feudo requiritur, in ipso alienationis actu indigeat, generalem consensum, ad species alienationum quasuis pertinentem, semel interponit et ratio iusta, cur donationes, omnimoda feudi alienatione concessa, excipiendae sint, afferri nequitiam potest *k*). Prae-
ter

z) Nam initio aduersus id, quod feudista dicit, si feudum cum potestate alienandi datum sit, vasallum posse id vendere, vel donare, vel aliter alienare, obici potest, quod iure veteri feudali, ubi secundum quasdam curias vasallus totum, vel partem feudi, alienare poterat, II. F. 44. nullius tamen curiae obseruantia feudum, vel donari, vel vltima voluntate relinqui poterat. II. F. 9. §. 1. THOMAS. *dict* dissertat. §. 9.

k) Auarum, auri quippe et argenti amore pallentem atque, opibus vndique corrafis et coaceruatis ne quid decedat, ca-
mentem adeo

- - - - - vt si
Forte minus locuples vno quadrante periret,
Ipse videretur sibi nequior,

em-

ter ea, natura quod deproperet, nouas edere formas, mo-
net

omnes donationes, folis exceptis, quae ipsi fiunt, damnaturum esse, quis temere negabit? non defensores tamen isti deerunt ex nostrae artis DDbus. Vt fidem faciam asserto; specimen, quod ad nostram causam praesentem spectat, adiungam; excitabo BITSCHIVM, qui in *Commentar. ad Consuetud. Feud. Lib. II. tit. 9. §. I. p. 268.* rationem inuenisse sibi videtur, ob quam donatio sub alienatione feudi permissa non contineatur; ita ratiocinatur: *Cur autem permissa venditione, oppigneratione, in libellum datione, non perinae etiam fuerit permissa donatio, haec videtur fuisse ratio, quod istae alienationes plerumque ex necessitate fiunt, aut certe emolumentum aliquod alienanti afferunt; donatio vero ex parte donantis, neque necessitatis, neque utilitatis sit.* Verum enim vero, quod BITSCHIVS audacter affirmat: *donationem ex parte donantis, neque necessitatis, neque utilitatis esse; falsum est, ut nihil supra.* BITSCHIVS sibi fingit Nomentanum aliquem nepotem, vappam et nebulonem, qui prodiga dextra, prudentiae praeccepta negligens, suum iactat et perdit. Egregie iudicat *Piso de Othone apud TACITVM Lib. I. Histor. c. 30. Falluntur, inquit, quibus luxuria specie liberalitatis imponit. Perdere iste sciet, donare nesciet.* Ex mea ergo sententia maxime a se inuicem distant; *donare et suum iactare.* Donatio mihi est: liberalitas, quae vel ex necessitate, non ciuilis quidem iuris, sed naturalis tamen, vti exemplum donationis remuneratoriae docet; vel ex causa utilitatis exercetur. Quis enim ignorat, donationibus opportunis et in personas idoneas collatis maxima saepius commoda parari? Qui absque necessitatis, vel utilitatis causa liberalis est; is sua potius iactat et derelinquit cuius occupanti, dignus, vt ipsi

*interdicto omne adimat ius
Practor et ad sanos abeat tutela propinquos.*

net IVSTINIANVS D; leges nempe, consuetudines, vsus verborum, subinde mutantur. Largior, antiquioribus feudorum temporibus donationem *alienationis* voce non comprehendit; sed quae causa mouit THOMASIVM, vt fidem compilatoris, de significatione, qua vox: *alienationis* suo seculo vsurpabatur, testantis, tanquam suspectam conuelleret? At- tulitne forsitan ex coaeuis monumentis, quod rei praesentis conditio possit, contrarium testimonium? Minime. Istas denique consuetudines feudales apud nos in Germania in subsidium recepimus; hinc legis obtinent auctoritatem. Omnis ergo disputatio, quid vetere iure feudali sancitum fuerit, irrita est et vana.

Ido. Alia difficultas THOMASIO videtur suboriri ex principio iuris: *quod nemo plus iuris in alium transferre possit, quam ipse habuit m*. At regulam istam non vniuersalem, sed pluribus exceptionibus obnoxiam esse, vt alia taceam, exemplum creditoris, pignus alienantis, demonstrat. Eandem quoque regulam ad nostram speciem praesentem applicari non posse, contendo; dominus enim, indefinitum consensum impertiens, omnimodam alienationem et potestatem vasallo permittit, vt feudum iure quocumque etiam tanquam allodium in nouum possessorem transferre possit; nec praesumptio, a THOMASIO allegata, tuetur dominum, siquidem interpretatio contra eum facienda est, qui clarius loqui potuit et debuit n), atque formulam: *cui in feudum dederis; cuius*

D) l. 2. §. 18. C. de veter. iur. enucl.

m) Deinde dum Feudista asserit eum cui feudum a vasallo datum fuerit, non habiturum illud pro feudo, videtur id repugnare regulae, quod nemo possit plus iuris in alium transferre, quam ipse habuit et quod dominus, potestatem alienandi concedens, potius praesumatur alienationem intellexisse, de dominio vtili vasalli, quam de suo dominio directo. THOMAS. dict. dissert. §. 9.

n) Conf. ILLVSTRIS SCHIERSCHMIDII Dissert. de interpretatione contra eum facienda qui clarius loqui debuit.

cuius in fine *capitis nostri* mentio fit, neglexit. Ipse THOMASIVS incidit in vitium illud, quod paullo ante in HOTOMANNO vituperauerat o).

III°. Difficultatem, quam lectio textus vulgaris produxit, p) ipse agnosco; sed interpunctione adhibita commoda, contradictionem, quae capiti affingitur, euanescere, satis, ut opinor, demonstraui; explicationem vero genuinam, quam ROSENTHALIVS iam attulit, THOMASIO, qui eandem non refutat, sed silentio praetermittit, scrupulum non exemisse, miror q).

IV°. Dubiis, quae THOMASIVS postremo loco mouet r), rationes, quas modo adduxi, satisfaciunt. Emendatio enim nostra et ROSENTHALII expositio *capitis II. F. 48.* et quae clare traduntur *II. F. 26. §. penult.* efficiunt, ut, quae de feudo improprio et amittendi causis ibi disponuntur, ad vasallum venditorem, non nouum emtorem referenda sint. Ut definiam, quo usque *feudum alienabile* ex parte vasalli venditoris improprium sit, huius loci non est. Argumenti mei *Dissertatio II*da, in qua *feudi alienabilis* naturam, quaestio-

o) *Secundo vero, censura scilicet, HOTOMANNO parum digna est, supine praeteruidente, duos distinctos esse casus, feudi dati tibi et cui ipse dederis, et feudi dati tibi et cui in feudum dederis. THOMAS, dict. Dissert. §. 8.*

p) *Tertio videtur Feudista sibi contradicere, dum modo asserit, nouum emtorem non habiturum id pro feudo, modo statim subiicit, apud eum tamen iure feudi improprii censeari, et ex his causis amittatur, quibus et verum feudum. Unde nonnulli volunt etiam haec ultima verba potius de vasallo venditore, quam de emtore, intelligere, sed tum textus ipse repugnat huic expositioni. THOMAS, dict. Dissert. §. 9.*

q) *Vid. supra not. e. §. VI. hui. Dissert.*

r) *Quarto dubium est, siue feudum tale pro improprio feudo habeatur, intuitu venditoris, siue intuitu emtoris, an eo saltem iure feudi censeatur, quod causas amittendi attinet, an et in aliis capitibus et in quibus? &c. THOMAS, dict. Dissert. §. 9.*

ffiones et conclusiones varias secundum placita iuris feud. Longobard. explicare constitui, ea de re differendi, et iustos improprietati huius feudi limites ponendi, occasionem largam suppeditabit.

Sufficiant haec difficultatibus et dubiis, quibus THOMASIVS caput II. F. 48 quod liuidus odisse videtur, impugnat. Caput alterum vero II. F. 26. §. penult. haec obstacula non tollere, augere potius, immo caput hoc iisdem subiici dubiis, si non pluribus, affirmat quidem audentius s), sed in probatione huius rei deficit. Nec vnicum quidem dubium, quod ad

H. 2.

s) Sed forte dubia haec tollentur, si inspiciamus textum iuris feudalis parallelum, etiam de feudo cum potestate alienandi concessio loquentem. At Feudista II. F. 26. §. penult. Feudum ea lege datum &c. Sed tantum abest, ut hoc capitulum dubia praecedentia tollat, ut potius iisdem adhuc subiiciatur, si non pluribus. Certe BITSCHIVS notat, textum hunc praecedenti in duobus aduersari. Nam Imo, cum hic dicatur, feudum isto pacto datum iisdem culpa amitti, quibus et aliud feudum, et tamen postea subiiciatur, quod si vassallus id alienauerit, id apud emptorem desinere feudum esse, inde videri colligendum, quod apud emptorem id non amplius sit obnoxium caducitati, cuius tamen contrarium euidenter tradatur in textu modo adducto; 2) hic dici hoc feudum post alienationem desinere esse feudum, at in textu modo excerpto dici, licet non propriam habeat feudi naturam, iure tamen feudi censerit. Verum poterat forte BITSCHIVS superferre opera conciliandi hanc duplicem contradictionem; cum utrumque dubium possit etiam moueri contra capitulum praecedens, utpote cum hoc capitulum fere eadem dicat, quae praecedens, etsi non omnia, et melius fecisset BITSCHIVS, si illa dubia, quae modo contra prius capitulum attulimus, soluisset. Adde, quod si maxime aliqua contradictio apparens inter ista duo capitula esset, ad illam forte conuenientius responderi posset, in istis duobus capitulis duos diuersos proponi casus. Alius enim casus est, do tibi et tuis heredibus et cui ipse dederis; alius do tibi et heredibus tuis masculis et foeminis et cui dederis. Pri-

ori

caput II. F. 26. §. penult. proprie spectet, affert; BITSCHIVM tantum excitat, qui duplicem contradictionem inter *hoc caput* et alterum *II. F. 48.* intercedentem, atque ex huius interpunctione peruersa ortam, vrget. Vtrique vero morbo emendatio mea satis, vt opinor, medetur. BITSCHII conciliationem vanam et ineptam esse, eadem carere nos posse, quamuis aliis et diuersis rationibus motus, THOMASIO assentior; eius tamen conciliationem BITSCHIANA meliorem vix esse, iudico. Quid enim ad contradictiones istas, a BITSCHIO allatas, tollendas conferet, quod in altero capite de feudo, in quo soli masculi succedant, in altero vero de feudo, quod foeminas admittat, sermo sit? Vtraque conditio *feudi alienabilis* essentiam non mutat, sed accidentaliter tantum afficit; id quod in *Ilda Dissertatione* huius argumenti latius demonstrabo. Denique MINCVCCII *collectionem iuris feudorum* hanc controuersiam magis impedire, quam extricare t), THOMASIO lubentissime concedo, ab eo inimico animo non digrediens.

Multaque praeterea tibi possum commemorando

Argumenta fidem dictis contradere nostris:

Verum animo satis haec vestigia parua sagaci

Sunt, per quae possis cognoscere caetera tute.

Namque canes vt montiuagae persaepe ferae

Naribus inueniunt intectas fronde quietes,

Cum semel insiterunt vestigia certa viae:

Sic aliud ex alio per te tute ipse videre

Talibus in rebus poteris, caecaeque latebras

Instruare omnis, et verum protrahere inde. v)

TANTVM.

ori casu feudum tantum ex casu alienabilitatis improprium est, in secundo casu, feudum dupliciter est improprium et quatenus alienabile et quatenus pro heredibus etiam foeminis concessum. Forte tamen fuerunt, qui utrobique vnum eundemque casum fuisse propositum, crediderunt. Quo semel admissa, postea facillimum fuit, feudum alienabile et feudum hereditarium inter se confundere. THOMAS. dict. Dissert. §. 10.

t) THOMAS. dict. Dissert. §. 11.

v) LVCRETIVS *de rerum natura Lib. 1. v. 401. seqq.*

ULB Halle
007 368 429

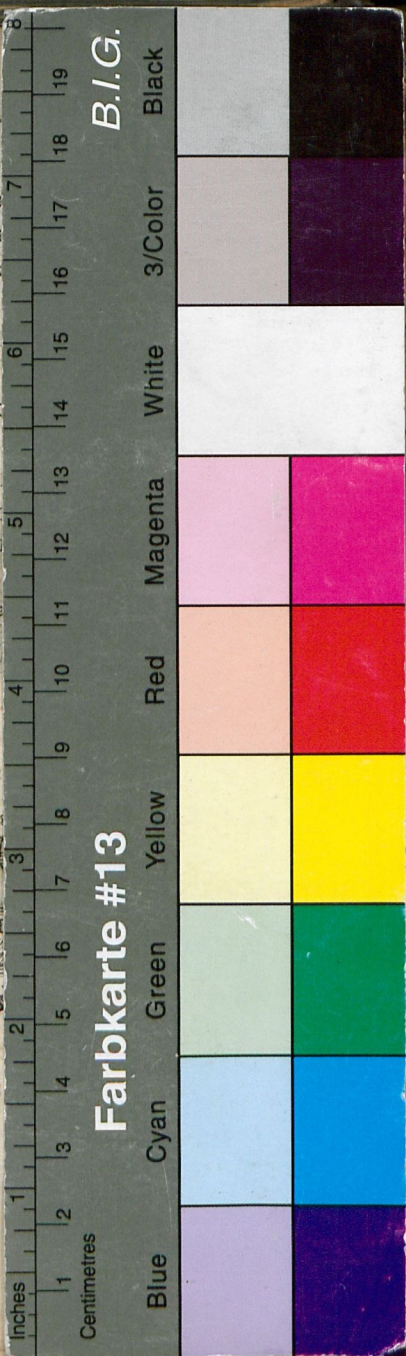
3

v. 78

B.I.G.

Black

3/Color

White

Magenta

Red

Yellow

Green

Cyan

Blue

Farbkarte #13

177
F. J. num. 14.
6
DISSERTATIO INAUGURALIS IVRIDICA

DE

FEVDO ALIENABILI

OCCAS. II. F. 26. §. PENULT. IVNCT. II. F. 48.
PRIMA CRITICA PRAELIMINARIS SECTIO

QVAM

SVMMO NVMINE FAVENTE
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

CHRISTIANO FRIDERICO
CAROLO ALEXANDROMARGGRAVIO BRANDENBVRGICO BORVSSIAE SILESIAEQVE
DVCE REL. BVRGGRAVIO NORIMBERGENSI VTRIVSQVE
PRINCIPATVS REL. REL.EX DECRETO ET AVCTORITATE
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINISPRO GRADV DOCTORIS
SVMMSIQVE IN VTROQVE IVRE HONORIBVSLEGITIME OBTINENDIS
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBICIT

AVCTOR

GODOFREDVS LVDOVICVS KRAVS

IVR. CAND.

D. MAII MDCCLXX.

ERLANGAE
TYPIS WOLFGANGI WALTHERI.